

Erasmushogeschool Brussel – Universitaire Associatie Brussel
Departement Toegepaste Taalkunde

ELISE PERTZ

**FRAMINGANALYSE VAN DE BERICHTGEVING OVER DE
MINISTER VAN CULTUUR**

Masterproef ingediend voor het behalen van de graad van
Master in de Journalistiek
Optie radio en tv

Promotor : MARTINA TEMMERMAN

Academiejaar : 2010-2011

ABSTRACT

Deze thesis belicht de berichtgeving over het ministerschap van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Cultuur. Het corpus bestond uit artikels uit de kranten *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en het weekblad *Knack* die werden gepubliceerd tussen begin juli 2009 en eind oktober 2009. De nieuwsberichten in deze media werden onderworpen aan een inductieve, kwalitatief-interpreterende inhoudsanalyse geïnspireerd door de methodologie die Van Gorp uitwerkte in zijn framingonderzoek 'Framing asiel. Indringers en slachtoffers in de pers'. Op basis van het bronnenmateriaal werden drie issueframes geconstrueerd: het Politieke klucht-frame, het Onbeschreven blad-frame en het Goede beleidsminister-frame. Vooral de eerste twee frames, die het standpunt van de cultuursector vertegenwoordigden kwamen het meest aan bod in de kranten. Het derde frame dook vooral op in de fase van het weerwoord maar was minder prominent aanwezig in de berichtgeving.

Schauvliegje, onbeschreven blad of gewoon een goede beleidsminister?

Joke Schauvliege is niet geschikt als Vlaams minister van Cultuur of ze is enkel en alleen geschikt als ze erin slaagt hard te studeren en een deskundig kabinet rond zich te verzamelen. Dat is de boodschap van de meeste artikels die verschenen in de Vlaamse geschreven kwaliteitspers naar aanleiding van Schauvlieges aanstelling als minister in 2009. Het standpunt dat Schauvliege zeker en vast zou uitgroeien tot een goede beleidsminister kreeg minder aandacht.

Het debat over Schauvliege werd in gang gezet door *De Morgen*, kort na het eerste interview met de minister van Cultuur in *Terzake*. Dat debat werd vooral gevoerd op de pagina's van *De Standaard* en *De Morgen*. In beide kranten wordt Schauvliege meestal voorgesteld als een cultuurleek die niet of amper geschikt is als minister van Cultuur. De toon van deze berichten wisselt tussen spottend en cynisch enerzijds en ernstig en pragmatisch anderzijds. Schauvlieges ministerschap wordt in het eerste geval beschouwd als een slechte grap, een 'klucht' die getuigt van weinig respect voor de cultuursector. Schauvliege zelf wordt onder meer opgevoerd als naïef kind of als 'Schauvliegje'. In het tweede geval wordt Schauvliege omschreven als 'onbeschreven blad' en krijgt ze het voordeel van de twijfel. Het standpunt van de minister zelf, die zich profileert als harde werker en als goede beleidsminister komt ook aan bod in de kranten, maar minder vaak.

De kwaliteitspers koos ervoor om vooral het standpunt van de cultuursector te belichten. Mogelijk was deze keuze voor een stuk ingegeven door de zucht naar sensatie. De banbliksems van sommige kunstenaars zorgden immers voor meer spektakel op de krantenpagina's dan de verklaringen van Schauvliege.

Elise Pertz, studente van de master journalistiek aan de Erasmushogeschool Brussel, analyseert in haar masterproef de artikels die naar aanleiding van Schauvlieges ministerschap verschenen in de *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack* tussen 9 juli 2009 en 31 juli 2009. Ze doet dat aan de hand van framing theorie.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de auteur:

Elise Pertz

e-mailadres: elisepertz@hotmail.com

INHOUDSTAFEL

Inleiding	5
Theoretisch kader: framing	7
Situering van framing	7
Definities van frames en framing	8
Het framingproces	10
Framing als onderzoeksmethode	11
Frames in de praktijk	13
Empirisch luik: framinganalyse	17
Onderzoeksopzet	17
Corpus	17
Onderzoeksvraag	18
Uitwerking van een onderzoeksopzet	18
Onderzoeksmethode	19
Onderzoeksresultaten	21
Context	21
Bekendmaking ministerschap van Joke Schauvliege	21
Sleutelgebeurtenis: reportage en interview in <i>Terzake</i>	22
Reacties op het ministerschap en op het interview in <i>Terzake</i>	25
<i>Frame 1: het 'Politieke klucht'-frame</i>	26
<i>Frame 2: het 'Onbeschreven blad'-frame</i>	29
<i>Frame 3: het 'Goede beleidsminister'-frame</i>	31
<i>Toepassing van de frames</i>	33
Besluit	37
Literatuurlijst	40
Lijst van bijlagen	43

Op 13 juli 2009 legde CD&V-politica Joke Schauvliege de eed af als minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur in de Vlaamse Regering. Schauvliege was op dat moment actief als Vlaams parlamentslid en als schepen van Ruimtelijke Ordening, Jeugd- en Jeugdinfrastructuur, Natuurontwikkeling en Toerisme in de Oost-Vlaamse gemeente Evergem. Schauvliege was op dat moment vrij onbekend buiten haar partij en buiten de provincie Oost-Vlaanderen. Als nieuwkomer in de Vlaamse regering kon ze op heel wat persaandacht rekenen, zeker na haar interview in *Terzake* op 13 juli 2009. Vooral haar bevoegdheid over het beleidsdomein Cultuur zorgde voor heel wat controverse. De nieuwe minister bleek immers weinig vertrouwd te zijn met dit domein. Bovendien deed Schauvliege in *Terzake* enkele ongelukkige uitspraken of maakte ze op zijn minst een slechte indruk op heel wat kunst- en cultuurliefhebbers. De vraag werd al snel opgeworpen: is Joke Schauvliege wel geschikt voor de ministerpost Cultuur? Het geanimeerde debat dat hierover werd gevoerd in de kranten trok onze aandacht.

Omwille van de uiteenlopende standpunten over het ministerschap van Joke Schauvliege en de stereotiepe manier waarop Schauvliege werd voorgesteld in de pers, leek de berichtgeving over Joke Schauvliege een geschikt onderwerp voor een kwalitatieve framinganalyse. We kozen ervoor om ons onderzoek te beperken tot de berichtgeving in de kranten *De Morgen*, *De Standaard* en *De Tijd* en in het weekblad *Knack*. De verdere afbakening van het onderzoeksdomein gebeurde in de loop van het onderzoek. Uiteindelijk analyseerden we artikels die verschenen tussen 9 juli 2009 en 31 oktober 2009 en die berichtten over de aanloop naar het ministerschap en over de eerste maanden van Schauvlieges ministerschap. Het voornaamste onderwerp van deze artikels was de inschatting van Schauvlieges capaciteiten en de beoordeling of Schauvliege al dan niet geschikt leek voor de job van Cultuurminister.

Het uitgangspunt van het onderzoek was nagaan hoe de genoemde media berichtten over Joke Schauvliege in de aanloop naar en de eerste maanden van haar ministerschap. Aangezien framingonderzoek doorgaans betekent dat men op zoek gaat naar frames, werd de centrale onderzoeksvraag: welke frames kunnen we reconstrueren op basis van het bronnenmateriaal. We beperkten ons onderzoek met andere woorden tot de analyse van nieuwsberichten. De productiezijde en de perceptiezijde van het framingproces kwamen daarbij niet aan bod. Een

tweede, bijkomende onderzoeksvraag werd: welke *framing* en *reasoning devices* kunnen we identificeren op basis van het bronnenmateriaal. Het identificeren van *framing* en *reasoning devices* gaat immers vooraf aan het reconstrueren van frames aangezien frames zich manifesteren via deze *devices*. Een derde en laatste onderzoeksvraag luidde als volgt: zijn er verschillen te merken in de toepassing van frames tussen *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack*.

Het eerste deel van deze thesis is een theoretisch luik. Het vormt de neerslag van de literatuurstudie die ons vertrouwd heeft gemaakt met framingtheorie en framingonderzoek. In dat deel situeren we framingtheorie en geven we een kort overzicht van de voornaamste definities en van enkele methodes om aan framingonderzoek te doen. Ten slotte gaan we dieper in op de methodologie zoals die werd toegepast in het framingonderzoek van twee onderzoekers, Baldwin Van Gorp en Annelore Deprez.

De literatuurstudie en vooral het bestuderen van de methodologie van andere onderzoekers waren bijzonder bruikbaar bij het opstellen van een eigen methodologie voor ons framingonderzoek. De methodologie die we uiteindelijk toegepast hebben, wordt beschreven in het eerste hoofdstuk 'Onderzoeksopzet' van het tweede luik van deze thesis, het onderzoeksluik. We kozen voor een inductieve, kwalitatief-interpreterende inhoudsanalyse in navolging van Baldwin Van Gorp in het inductieve onderzoeksluik van zijn onderzoek naar framing in de berichtgeving over asielzoekers in de Vlaamse pers. Het bronnenmateriaal werd geanalyseerd in drie parallele fasen: het open coderen, het axiale coderen en het selectieve coderen. In de fase van het selectieve coderen werden drie frames geconstrueerd en werden drie framebundels gedefinieerd en weergegeven in een framematrix.

In het tweede hoofdstuk van tweede deel van de thesis, het empirische luik, zijn de onderzoeksresultaten van ons framingonderzoek terug te vinden. In dat hoofdstuk gaan we dieper in op de manier waarop de geselecteerde media berichtten over de aanloop naar Schauvlieges ministerschap en over de eerste maanden van haar ministerschap. We omschrijven de frames die we construeerden op basis van het bronnenmateriaal en vooral ook de manier waarop deze frames toegepast werden in de onderzochte artikels in *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack*.

Situering van framing

Sinds de jaren 1970 is de aantrekkingskracht van framingtheorie en framingonderzoek steeds groter geworden. Framing werd voor het eerst omschreven als onderzoeksmethode door de socioloog Erving Goffman in 1974. Goffman zelf schreef de introductie van de term framing toe aan antropoloog en psycholoog Gregory Bateson.¹ Framing werd in de loop der jaren vanuit de psychologie, antropologie en sociologie overgenomen door een reeks andere disciplines, waaronder economie, linguïstiek, de studie van sociale bewegingen, beleidswetenschap, communicatiewetenschap en politieke communicatie.²

Reese noemt framing een *crossover* perspectief dat toepasbaar is binnen verschillende disciplines³. Door die toepassing binnen de verschillende disciplines kent het framingonderzoek dan ook vele gedaantes. Om die reden is het moeilijk om tot één conceptualisering te komen die al het framingonderzoek omvat.⁴ Volgens Van Gorp heeft elke auteur die framing theoretisch benadert een andere mening over wat precies onder een frame verstaan moet worden en vooral over hoe frames te onderzoeken zijn.⁵ Enkele van de meest geciteerde auteurs zijn Edelman, Entman, Gamson en Modigliani, Gans, Gitlin, Pan en Kosicki en Reese.⁶

Vanaf de jaren 1990 vond framing ingang in de communicatiewetenschap. Framing bouwde vanaf toen verder op en schreef zich in in een rijke traditie van communicatiewetenschappelijke studies. Framing is bijgevolg geen 'nieuwe' of op zichzelf staande theorie. Framingprocessen hebben volgens Deprez immers een gemeenschappelijk draagvlak met studies naar selectie- en productieprocessen, journalistenonderzoek, tekstuele inhoudsanalyses en effectstudies.⁷

1 Reese, 2001, 7.

2 Van Gorp, 2006, 45.

3 Reese, Gandy, Grant, 2001a, xiii, xv.

4 Reese, Gandy, Grant, 2001a, xv.

5 Van Gorp, 2006, 21.

6 Durham, 2001, 123.

7 Deprez, 2008, 28.

Definities van frames en framing

Er bestaan tal van definities om het concept **framing** te definiëren, meestal opgesteld in functie van het specifieke toepassingsgebied. Algemene definities van een frame als structurerend principe en van framing als proces zijn volgens Van Gorp vrij zeldzaam.⁸ Voor ons eigen onderzoek is het vooral relevant om op zoek te gaan naar definities die ontstaan zijn binnen het domein van de communicatiewetenschap en meer specifiek naar definities die ontstaan zijn met het oog op het empirisch onderzoek naar frames in nieuwsberichten.

Een van de belangrijkste definities van framing binnen het domein van de communicatiewetenschap werd geformuleerd door Robert Entman. In zijn invloedrijke essay 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm' uit 1993 benadrukt hij het nut van framing als interdisciplinair concept binnen de communicatiewetenschap en politieke wetenschap. Entman definieert framing als volgt:

*Framing essentially involves selection and salience. To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text (...).*⁹

Framing is volgens Entman met andere woorden het selecteren en benadrukken van enkele aspecten die in de realiteit worden waargenomen. Bepaalde stukjes informatie worden in de verf gezet, krijgen meer prominentie (*salience*) zodat ze vlugger opgemerkt worden, meer betekenis krijgen en langer blijven.¹⁰

Net zoals Entman omschrijft Van Gorp framing als een proces van selectie en *salience* waarbij de samenhang en de betekenis van een boodschap of nieuwsbericht ontstaat:

*Framing is het proces waarbij een frame enerzijds bij de productie van een nieuwsbericht aangeeft welke elementen uit de waargenomen realiteit te selecteren, uit te sluiten, te benadrukken of aan te vullen, en anderzijds de ontvangers van context en een betekenisuggestie voorziet.*¹¹

8 Van Gorp, 2006, 45.

9 Entman, 1993, 52.

10 Deprez, 2008, 24.

11 Van Gorp, 2006, 46.

Van Gorp hanteert een werkdefinitie van de term 'frame' die hierbij aansluit. Het is een definitie die is ontstaan na analyse van verschillende definities die in de literatuur zijn beschreven sinds de jaren 1970 en die is geschreven in functie van de analyse van nieuwsberichten:

*Een frame is een standvastige, metacommunicatieve boodschap die het structurerende denkbeeld weergeeft dat een nieuwsbericht samenhang en betekenis verleent.*¹²

Een frame kan als een dynamische of als een statische structuur worden bestempeld. Volgens Van Gorp zijn frames in de eerste plaats standvastig. Hij bedoelt daarmee dat een frame doorheen de tijd 'nauwelijks of slechts geleidelijk wijzigingen ondergaat' en dat het 'bij verschillende onderwerpen kan worden aangewend zonder dat het verandert'.¹³

Van Gorp benadrukt daarnaast het metacommunicatieve karakter van frames. In navolging van Bateson beschouwt hij een frame als een metacommunicatieve boodschap die in een nieuwsbericht specificereert wat de relatie is tussen een aantal samenhangende elementen. Op basis hiervan kan het nieuwsgegeven worden gedefinieerd en begrepen. Van Gorp legt het als volgt uit:

Met andere woorden, er is enerzijds de manifeste, inhoudelijke boodschap en anderzijds het betrekkingaspect, namelijk het frame dat aangeeft hoe het bericht moet worden opgevat. (...) Deze communicatie over communicatie helpt de toeschouwer bij het inhoudelijk structureren en definiëren van de realiteit.¹⁴

De metacommunicatieve boodschap manifesteert zich volgens Van Gorp via *framing devices*. In de framingliteratuur worden deze *framing devices* trouwens algemeen beschouwd als essentiële variabelen om frames te identificeren.¹⁵ Voorbeelden van *framing devices* zijn kernwoorden, metaforen, stereotypen, symbolen, visuele beelden en beschrijvingen. Naast *framing devices* omvatten frames ook *reasoning devices*. Samen met *framing devices* definiëren ze het frame. *reasoning devices* houden verband met de vier functies van frames binnen het massamediale communicatieproces volgens Entman: het definiëren van

12 Van Gorp, 2006, 46.

13 Van Gorp, 2006, 49.

14 Van Gorp, 2006, 52.

15 Deprez, 2008, 24.

problemen, het vaststellen van de oorzaak, het vellen van een moreel oordeel en het naar voor schuiven van een remedie.¹⁶ Volgens Van Gorp kunnen *reasoning devices* zowel manifest als latent aanwezig zijn in een nieuwsbericht.¹⁷

Het framingproces

Enkele auteurs hebben de voorbije decennia in hun bijdragen over framing geprobeerd om het hele framingproces in kaart te brengen. Onder andere Gamson en Modigliani (1989) en Pan en Kosicki (1993) lanceerden modellen waar latere auteurs op verder bouwden. Volgens Deprez heeft Van Gorp in 'Framing Asiel. Indringers en slachtoffers in de pers' wellicht het meest volledige framingmodel uitgewerkt.¹⁸

In zijn framingmodel voor nieuwsberichtgeving maakt Van Gorp een onderscheid tussen de productiezijde en de perceptiezijde van het framingproces.¹⁹ Framing maakt het volgens Van Gorp namelijk mogelijk om drie zaken te bestuderen: nieuwsproductie, het nieuws zelf en de perceptie van nieuws. Wij zullen vooral aandacht hebben voor het nieuws zelf, voor de manier waarop frames zich in nieuwsberichten manifesteren. De berichtgeving heeft volgens Van Gorp het voordeel dat ze het tastbare en relatief toegankelijke eindproduct is van dit complexe productieproces.

Een belangrijke opmerking van Van Gorp in verband met het framingproces is dat framing inherent is aan het proces van nieuwsproductie. De framingbenadering veronderstelt dat mediamakers bij de constructie van nieuws bewust of onbewust frames toepassen. Tussen de realiteit en de berichtgeving zit een proces van interpretatie en logisch ordenen. Het model aan de hand waarvan een gebeurtenis tot begrijpbare proporties wordt herleid, is de verhaalvorm.²⁰

Van Gorp benadrukt ten slotte nog dat frames volgens hem geen mentale structuren zijn in de hoofden van het publiek of van de mediamakers:

16 Entman, 1993, 52.

17 Van Gorp, 2006, 53.

18 Deprez, 2008, 46.

19 Van Gorp, 2006, 69.

20 Van Gorp, 2006, 58.

(...) ze zijn niet bij voorbaat vanuit de situaties waarover de media verslag uitbrengen gegeven, maar ze behoren tot onze cultuur en worden 'tastbaar' als ze zich via allerlei framing en reasoning devices in mediaboodschappen manifesteren.²¹

Omwille van hun culturele resonantie, omdat ze sterk gelieerd zijn aan vertrouwde culturele motieven (stereotypen, waarden, en mythische elementen) kunnen frames volgens Van Gorp een grote invloed uitoefenen op het publiek.²²

Hoewel de aanwezigheid van frames in een tekst nog niet garandeert dat deze frames het denken van het publiek beïnvloeden, hebben vele studies volgens Entman aangetoond dat framing een grote invloed heeft op de manier waarop het publiek reageert op een tekst.²³

Framing als onderzoeksmethode

Framingonderzoek moet volgens Van Gorp minstens een poging ondernemen om een frame of meerdere frames concreet te benoemen.²⁴ Mogelijk slaagt de onderzoeker er niet in om frames te ontdekken, maar de 'betrachting om frames te onderscheiden' moet volgens Van Gorp tenminste deel uitmaken van de onderzoeksopzet. Het detecteren en identificeren van frames maakt dan ook de kern uit van de meeste framingstudies.

In framingonderzoek ziet men de onderzoekers twee types frames identificeren: issueframes en generieke frames. Issueframes zijn enkel van toepassing op een specifiek onderwerp. Generieke frames overstijgen een specifiek onderwerp en zijn toepasbaar op verschillende thema's. Voorbeelden van generieke frames zijn onder andere het human interest, het conflict en het responsibility frame van Semetko en Valkenburg.²⁵

Verder zijn er verschillende manieren om aan empirisch framingonderzoek te doen. De onderzoeker moet onder meer de keuze maken tussen een kwalitatieve en een kwantitatieve benadering en tussen een inductieve en een deductieve strategie.²⁶

21 Van Gorp, 2006, 337.

22 Van Gorp, 2006, 337.

23 Entman, 1993, 56.

24 Van Gorp, 2006, 337.

25 Deprez, 2008, 26.

26 Deprez, 2008, 82.

Eerst en vooral kan men kiezen voor een inductieve of een deductieve onderzoeksstrategie. Bij de inductieve strategie identificeren de onderzoekers de *framing* en *reasoning devices* op basis van het bronnenmateriaal en reconstrueren ze vervolgens de relevante frames. Bij de deductieve strategie identificeert men eerst de frames en de bijhorende *framing* en *reasoning devices* om daarna na te gaan of en hoe deze voorkomen in het bronnenmateriaal.²⁷

Beide methodes hebben voordelen en nadelen. Bij de inductieve methode heeft de onderzoeker een grote vrijheid om het bronnenmateriaal te interpreteren. Door die grote vrijheid komt de repliceerbaarheid van het onderzoek in het gedrang, waardoor het moeilijk wordt om het onderzoek op een systematische manier door meerdere codeurs te laten uitvoeren. Bij de deductieve strategie wordt de blik van de onderzoekers dan weer verengd tot de reeds geïdentificeerde frames, waardoor andere frames niet worden ontdekt.²⁸ Het combineren van de inductieve en de deductieve strategie is volgens Van Gorp ook een optie:

De twee methodes combineren biedt mogelijk soelaas. Zo kan op basis van een subset van de data een reeks frames worden geïnventariseerd (zie bv. Shinar, 2000). Daarbij worden de framing devices die het meest indicatief zijn voor de frames geïdentificeerd. Vervolgens kan er een selectie van frames worden gemaakt om ten slotte het voorkomen ervan in de volledige verzameling na te gaan.²⁹

Daarnaast kan een onderzoeker die aan empirisch framingonderzoek wil doen, kiezen tussen een methode die gebaseerd is op een kwalitatieve of een kwantitatieve aanpak. Volgens Tankard is het zeer moeilijk om frames via een kwantitatieve inhoudsanalyse te onderzoeken.³⁰ Hij pleit daarom voor een kwalitatieve maar systematische empirische analyse. Hij is geen voorstander van een kwalitatieve tekstanalyse waarbij een enkele onderzoeker frames identificeert in nieuwsberichten. Zo'n analyse is volgens Tankard onvermijdelijk subjectief en willekeurig. Om dit te vermijden stelt Tankard enkele systematische onderzoeksmethoden met meerdere codeurs voor, zoals de '*List of frames*'-benadering of de '*Media package*' benadering.³¹

27 Van Gorp, 2006, 98.

28 Deprez, 2008, 305.

29 Van Gorp, 2006, 100.

30 Deprez, 2008, 83.

31 Tankard, 2001, 98.

Bij de '*List of frames*'-benadering wordt een lijst van mogelijke frames opgesteld, waarbij elk frame getypeerd wordt aan de hand van specifieke kernwoorden, *catchphrases* en *images*. Dit moet de verschillende codeurs die meewerken aan het onderzoek helpen om de verschillende frames te identificeren in de tekst.³²

De '*Media package*'-benadering houdt in dat *framing* en *reasoning devices* voorgesteld worden als een *package* of een bundel. Volgens Gamson en Modigliani, die het concept *media package* introduceerden, maakt de centrale idee in deze bundel het eigenlijke frame uit. Een framinganalyse is dan in feite een systematische reconstructie van deze bundel aan de hand van de *framing* en *reasoning devices* die in nieuwsberichten aanwezig zijn.³³ Die bundel bestaat dan uit een paragraaf die bestaat uit 'keywords and common language that would help identify a particular frame'³⁴ Om deze bundel samen te stellen doen onderzoekers bijvoorbeeld beroep op pamfletten, petitie's, open brieven, rondzendbrieven en zoverder.³⁵

Frames in de praktijk

Deprez vindt de verschillende onderzoeksmethoden zoals ze hierboven werden omschreven moeilijk vertaalbaar in de praktijk:

Theorieën reiken wel een aantal basisconcepten aan, maar bieden geen oplossing voor het grootste probleem dat zich bij framingonderzoek manifesteert, het definiëren en operationaliseren van een frame. Auteurs identificeren wel bepaalde frames, gaan vervolgens ook op zoek naar deze frames in de nieuwstekst, maar laten na duidelijk aan te geven hoe ze de vooropgestelde frames in de tekst hebben gedetecteerd.³⁶

Deprez koos omwille van de repliceerbaarheid van haar framingonderzoek voor een deductieve strategie en voor de '*List of frames*'-benadering van Tankard. Ze baseerde zich daarbij op twee frames die al eerder door Wolfsfeld waren geïdentificeerd. De frameherkenningsmatrix van Wolfsfeld paste ze zelf aan aan de hand van variabelen die Van Gorp formuleerde in zijn publicatie 'Framing asiel'. Ze definieerde de twee frames aan de hand van vijf *framing devices* en drie *reasoning devices*. Daarna gingen verschillende codeurs

32 Tankard, 2001, 101.

33 Van Gorp, 2006, 53.

34 Tankard, 2001, 99.

35 Deprez, 2008, 83.

36 Deprez, 2008, 83.

in het bronnenmateriaal op zoek naar het voorkomen van deze *devices* en van de frames.

Van Gorp ontwikkelde bij gebrek aan een concrete onderzoeksmethodologie eveneens een eigen aanpak. Hij koos ervoor om in navolging van Gamson en Modigliani zijn frames voor te stellen als een bundel. Van Gorp koos bovendien voor een combinatie van een kwalitatieve en een kwantitatieve aanpak én voor een inductief en een deductief onderzoeksluik.

Het deel van zijn onderzoek dat meest interessant is voor ons eigen onderzoek is de inductieve, kwalitatief-interpreterende inhoudsanalyse, geënt op de *grounded theory*-benadering en gecombineerd met veldonderzoek.³⁷

Ten eerste baseerde Van Gorp zich in dit inductieve luik van zijn onderzoek op de *grounded theory*-benadering. Concreet gebruikte Van Gorp de volgende vier principes als leidraad:

- (1) het hanteren van een 'open blik', (2) het simultaan verlopende proces van verzamelen, coderen en analyseren, (3) het verwerpen van de idee dat een tekst een vaste betekenis heeft en (4) het voortdurend vergelijken van de data (...).

Het coderingsproces verliep in drie parallelle fasen: de open codering, het axiale coderen en het selectieve coderen. Bij de open codering maakte Van Gorp gebruik van tabellen met in de rijen de verzamelde teksten en in de kolommen aspecten (bijvoorbeeld sleutelwoorden, proposities of citaten) van de vijf structurele dimensies van een krantenartikel: de syntactische structuur, de scriptstructuur, de retorische structuur, de thematische structuur en de intertekstuele structuur.³⁸ Dit zijn vijf dimensies van het discours in de media die volgens Van Gorp als middelen om te framen kunnen dienstdoen. Hij baseerde zich hier deels voor op de structurele dimensies die Pan en Kosicki in 1993 al onderscheidden.³⁹

De **syntactische structuur** verwijst naar de hiërarchische verhouding tussen de syntactische elementen in een krantenbericht, zoals koppen, beelden, *pull quotes*, enzoverder. De positionering van *devices* binnen de syntactische opbouw is volgens Van Gorp van belang bij het identificeren van het dominante frame in een krantenartikel.⁴⁰ De **scriptstructuur** verwijst

37 Van Gorp, 2006, 25, 97-120.

38 Van Gorp, 2006, 103-104.

39 Van Gorp, 2006, 79.

40 Van Gorp, 2006, 80.

dan weer naar de vertelstructuur van nieuwsberichten. Belangrijke componenten van 'het verhaal' komen ook terug in artikels: de opbouw van de plot, de personages en het vertelstandpunt. Bij framinganalyse is het volgens Van Gorp vooral van belang om na te gaan wiens standpunten de journalisten aan bod laten komen.⁴¹ De **retorische structuur** omvat de retorische middelen die volgens Van Gorp 'helpen om bij de ontvanger beelden op te roepen, specifieke punten meer te doen opvallen en de levendigheid van het geheel te vergroten'.⁴² Deze retorische middelen zijn volgens Van Gorp de volgende tien *framing devices*: metaforen, uitdrukkingen, voorbeelden, beschrijvingen, visuele beelden, lexicale keuzes, cijfergegevens, symbolen, stereotypen en bronnen.⁴³ De **thematische structuur** verwijst naar het thema, de kwestie en de invalshoek van een nieuwsbericht. Bij een framinganalyse is het volgens Van Gorp de bedoeling om 'deze aspecten en de elementen uit andere structurele dimensies van een tekst te relateren aan de metacommunicatieve boodschap die het frame uitmaakt'. Concreet betekent dit dat de *reasoning devices* en de *framing devices* in kaart worden gebracht.⁴⁴ Ten slotte is er nog de **intertekstuele structuur** van een nieuwsbericht of de verwijzingen in dat bericht naar andere teksten.⁴⁵

Naast het open coderen vond ook een axiaal coderen plaats. Van Gorp bracht de vele verschillende stemmen in het bronnenmateriaal onder rond een as van een aantal discourslijnen. Dit gebeurde volgens een interpretatieve logica.⁴⁶

Een derde fase van het coderingsproces was het selectieve coderen. Hierbij werden de bevindingen die bij de open en axiale codering werden neergeschreven van verdere ballast ontdaan. Deze fase bestond uit het overzetten van de gegevens naar een framematrix met in de kolommen *reasoning devices* en *framing devices*. Van Gorp zegt het volgende over de werkwijze:

In eerste instantie werd deze matrix kolom per kolom ingevuld. Pas daarna werd er over de verschillende kolommen heen naar logische combinaties gezocht. De richtlijn die daarbij werd gehanteerd, was niet dat de relaties causaal van aard waren, maar dat elke schakel in de keten absoluut zinvol moest zijn, in die mate dat de connectie ook in

41 Van Gorp, 2006, 81-82.

42 Van Gorp, 2006, 83.

43 Van Gorp, 2006, 83.

44 Van Gorp, 2006, 86.

45 Van Gorp, 2006, 86.

46 Van Gorp, 2006, 104.

het geheel niet vreemd mocht overkomen. (...) Het uiteindelijke doel was immers tot een beperkt aantal framebundels te komen die mutueel exclusief zijn: de ene sluit de andere uit.⁴⁷

Door het aanbrengen van de *devices* in de tabel en door het toevoegen van metacommunicatieve boodschappen, ontstonden de framebundels.⁴⁸

Het onderzoek van Van Gorp bestond zowel uit een inductief, kwalitatief luik als uit een deductief, kwantitatief onderzoeksluik. Het deductieve deel was een systematische inhoudsanalyse uitgevoerd door meerdere codeurs. Door te werken met meerdere codeurs probeerde Van Gorp de voornaamste zwaktes van de inductieve aanpak te compenseren: de subjectiviteit. Het deductieve onderzoek focuste op het voorkomen van twee frames, het had niet als doel om alle mogelijke framebundels in kaart te brengen.

47 Van Gorp, 2006, 106.

48 Van Gorp, 2006, 106.

Corpus

Het corpus bestond uit artikels uit de kwaliteitskranten *De Standaard*, *De Morgen* en *De Tijd* en het weekblad *Knack* omdat deze media doorgaans meer dan andere media aandacht besteden aan kunst en cultuur in het algemeen en kunst- en cultuurbeleid in het bijzonder. Aangezien we voornamelijk geïnteresseerd waren in de berichtgeving over de aanloop naar het ministerschap, over het prille ministerschap van Joke Schauvliege en over de berichtgeving over haar optreden in *Terzake* op 13 juli 2009, kozen we ervoor om de artikels te analyseren die verschenen tussen 9 juli 2009 en eind oktober 2009. In totaal waren dat 52 artikels.

Op 9 juli 2009 werd Joke Schauvliege voor de eerste keer vermeld als kandidaat-minister voor CD&V. Vanaf die dag verscheen een eerste reeks van 19 artikels met speculaties over Schauvlieges ministerschap, artikels waarin bekendgemaakt werd dat Schauvliege minister zou worden en artikels met de eerste korte reacties op haar ministerschap en meer bepaald haar bevoegdheid voor het domein Cultuur. Op 13 juli 2009 legde Schauvliege de eed af in het Vlaams Parlement en gaf ze haar eerste interview als minister in *Terzake*. De artikels die het meest relevant waren voor ons onderzoek verschenen tussen 13 juli 2009 en 29 juli 2009. In die periode vond in de kranten een debat plaats over de kersverse minister van Cultuur. Wij analyseerden 25 artikels uit die periode. Tussen eind juli en eind oktober verschenen nog 8 artikels die in mindere mate relevant waren voor ons onderzoek.

We kozen voor de beperkte periode 9 juli 2009 – 31 oktober 2009 omdat tijdens het onderzoek bleek dat de frames over Schauvlieges ministerschap erg specifiek bleken en moeilijk toepasbaar op de latere berichtgeving met betrekking tot Schauvliege, bijvoorbeeld over geluidsnormen, besparingen of het Cultuurforum. We verzamelden ook de artikels uit de periode 1 november 2009 – 31 december 2010 maar we voerden geen grondige analyse uit op deze artikels. Ook al beslisten we om ons enkel te concentreren op de berichtgeving over het prille ministerschap van Schauvliege, namen we dit materiaal wel volledig door tijdens het onderzoeksproces. Enkele tendensen die we hieruit konden afleiden, komen verder kort aan

bod aangezien ze de onderzoeksresultaten mee kaderen.

Onderzoeksvraag

Het onderwerp van ons onderzoek is de berichtgeving over de aanloop naar en de eerste maanden van het ministerschap van Joke Schauvliege. We beperkten ons daarbij tot de berichtgeving in verband met het beleidsdomein Cultuur, hoewel Schauvliege naast Cultuur ook bevoegd werd voor de domeinen Natuur en Leefmilieu.

De belangrijkste onderzoeksvraag was hoe *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack* berichtten over de aanloop naar en de eerste maanden van Schauvlieges ministerschap. Concreet gingen we op zoek naar de frames die het debat domineerden en die in de verslaggeving over de gebeurtenissen tot uiting kwamen. Meer concreet luiden de onderzoeksvragen als volgt: welke frames zijn terug te vinden in de berichtgeving, welke *reasoning* en *framing devices* zijn terug te vinden in de berichtgeving en wat zijn de verschillen tussen de media.

Uitwerking van een onderzoeksopzet

Op basis van literatuurstudie en een kort vooronderzoek kozen we de meest geschikte onderzoeksmethode. We bestudeerden voornamelijk de onderzoeksmethoden van Baldwin Van Gorp en Annelore Deprez in hun respectievelijke framingonderzoeken 'Framing asiel. Indringers en slachtoffers in de pers' en 'Internationale berichtgeving in de Vlaamse geschreven pers: een longitudinale framing- en representatieanalyse van de Eerste en Tweede Intifada'. Beide onderzoekers hechtten in hun proefschrift veel belang aan het uitwerken van en het omschrijven van een duidelijke onderzoeksmethodologie, wat erg leerrijk was voor ons eigen onderzoek en erg bruikbaar voor het ontwikkelen van een eigen methodologie. Veel framingonderzoeken laten immers na duidelijk aan te geven hoe het onderzoek precies in zijn werk ging.

We moesten onder meer de keuze maken tussen een inductieve of een deductieve aanpak en een kwantitatieve of een kwalitatieve aanpak. Aangezien het onderzoek door een enkele onderzoeker moest gebeuren, was een systematisch deductief onderzoek met behulp van meerdere codeurs uitgesloten. We kozen daarom voor een inductieve methode waarbij op

basis van het bronnenmateriaal *framing* en *reasoning devices* werden geïdentificeerd en frames werden geconstrueerd. Het voordeel van deze aanpak is dat de onderzoeker een grote vrijheid heeft om het bronnenmateriaal te interpreteren. Bovendien kozen we voor een kwalitatief-interpreterende aanpak. Ten slotte kozen we er ook voor om op zoek te gaan naar issueframes, frames die van toepassing zijn op een specifiek onderwerp en niet naar generieke frames die een specifiek onderwerp overstijgen.

Onderzoeksmethode

Het verzamelde bronnenmateriaal werd uiteindelijk geanalyseerd volgens de inductieve methode zoals ook Van Gorp die toepaste in het inductieve luik van zijn framinganalyse 'Het debat over de inplanting van een asielcentrum'.⁴⁹ Eerst en vooral betekent dit dat we niet de 'List of frames'-benadering volgden maar de 'Media package'-benadering, waarbij de framing en *reasoning devices* voorgesteld worden als een *package* of bundel.

In navolging van Van Gorp kozen we voor een inductieve, kwalitatief-interpreterende inhoudsanalyse. In tegenstelling tot Van Gorp combineerden we het empirisch onderzoek niet met veldonderzoek. Verder werd de strikte methodologie van Van Gorp in grote lijnen gevolgd, al was ons onderzoek uiteraard kleinschaliger. Van de vier principes – afkomstig uit de *grounded theory* - die Van Gorp gebruikte als leidraad bij zijn onderzoek werden drie gerespecteerd tijdens ons eigen onderzoek: het hanteren van een open blik, het verwerpen van de idee dat een tekst een vaste betekenis heeft en het voortdurend vergelijken van de data. Het vierde principe, het simultaan laten verlopen van het proces van verzamelen, coderen en analyseren werd niet gerespecteerd aangezien het gekozen bronnenmateriaal dateert van twee jaar voor het onderzoek. Het coderen en analyseren gebeurde wel zo veel mogelijk simultaan.

Het coderingsproces verliep net zoals bij Van Gorp in drie parallelle fasen van open coderen, axiaal coderen en selectief coderen. Het bronmateriaal werd in de fase van de open codering eerst en vooral grondig geanalyseerd op het niveau van vijf structurele dimensies van een tekst: de syntactische structuur, de scriptstructuur, de retorische structuur, de thematische structuur en de intertekstuele structuur. Op deze manier werden de *framing* en de *reasoning devices* geïdentificeerd. Deze *devices* werden vervolgens overgezet in een tabel met in de rijen het artikel en in de kolommen de vijf structurele dimensies. Daarnaast werd in de fase van de

49 Van Gorp, 2006, 122-144.

axiale codering de informatie uit het bronnenmateriaal op een intuïtieve manier overgebracht op een as met verschillende discourslijnen. In de derde parallele fase van het selectieve coderen werden de bevindingen van de open en de axiale codering samengebracht en van verdere ballast ontdaan. Concreet werd een frameherkenningsmatrix of framematrix (zie BIJLAGE I) opgesteld, met in de rijen drie frames en in de kolommen een reeks *reasoning* en *framing devices* die samen de framebundels vormen.

Nadat de framematrix opgesteld was, hebben we ten slotte, met het oog op de bespreking van de toepassing van de frames, per artikel bepaald welk frame dominant werd toegepast. Daarnaast werd ook per artikel nagegaan of er sprake was van framing door dan wel via de media.

Context

Tot voor de Vlaamse Verkiezingen van 7 juni 2009 was Joke Schauvliege Vlaams parlamentslid voor CD&V, ondervoorzitter van de CD&V-fractie in het Vlaams parlement en schepen van Ruimtelijke Ordening, Jeugd- en Jeugdinfrastructuur, Natuurontwikkeling en Toerisme in Evergem. Bij de Vlaamse Verkiezingen trok ze de Oost-Vlaamse CD&V-lijst en behaalde ze 51.810 voorkeurstemmen, het hoogste aantal in Oost-Vlaanderen. Na de verkiezingen werd Schauvliege op 13 juli 2009 minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur in de Vlaamse regering-Peeters II, een coalitie van CD&V, sp.a en N-VA.

In de periode tussen de verkiezingen op 7 juni 2009 en de eedaflegging van de ministers op 13 juli 2009, werd in de Vlaamse pers heel wat gespeculeerd over de verdeling van de ministerposten. Vooral N-VA en sp.a lieten lang op zich wachten en maakten uiteindelijk enkele verrassende keuzes. De twee partijen kozen elk voor een 'wit konijn' op een belangrijke ministerpost, een politieke 'buitenstaander' die zich niet verkiesbaar had opgesteld. Voor sp.a was dat Ingrid Lieten (minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding) en voor N-VA Philippe Muyters (minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport). De verdeling van de ministerposten bij CD&V liet minder lang op zich wachten en zorgde in eerste instantie voor minder commotie in de pers dan de perikelen rond de witte konijnen en de conflicten tussen sp.a-voorzitster Caroline Gennez en Frank Vandenbroucke, minister van Onderwijs in de regering-Peeters I.

Bekendmaking ministerschap van Joke Schauvliege

Joke Schauvliege werd na de verkiezingen voor het eerst vernoemd als kandidaat-minister op 9 juli 2009. De andere CD&V-politici die samen met haar vernoemd werden als kanshebbers waren Kris Peeters, Jo Vandeurzen en Hilde Crevits, in tegenstelling tot Schauvliege alledrie ex-ministers en politici met een zeker palmares. In de berichtgeving over het (mogelijke) ministerschap van Joke Schauvliege (9 juli tot 5 augustus 2009) in *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack* is dan ook van meet af aan een zekere tendens merkbaar: Joke Schauvliege weegt 'lichter' dan haar collega's. Net zoals Lieten en Muyters krijgt Schauvliege het etiket 'neofiet' opgekleefd, maar in tegenstelling tot die twee andere neofieten krijgt Schauvliege

geen 'dikke post' toebedeeld maar een 'junior-departement'.

De berichtgeving over Joke Schauvliege in de kranten was tijdens die eerste week grotendeels beperkt tot een erg korte introductie van de persoon en politica Joke Schauvliege. In die berichtgeving doken dan ook nog geen volwaardige frames op, maar wel de kiemen van frames die de weken daarna verder vorm kregen. Joke Schauvliege werd in de berichten eerst en vooral geassocieerd met Oost-Vlaanderen. Ze werd voorgesteld als een lokale politica die haar ministerpost dankte aan haar populariteit in Oost-Vlaanderen en haar goede stemmenresultaat. Ze werd daar niet voor geroemd, in tegendeel: hier en daar doken zinnen op in de trant van: 'Dat (de ministerpost) heeft ze wellicht meer te danken aan haar opmerkelijke campagne dan aan haar parlementaire verdienste' (*De Morgen*, 11 juli 2009). Verder kreeg Schauvliege volgens *Knack* 'een toegangskaartje voor de regering' omwille van de 'herhaalde vraag naar voldoende vrouwen in de ploeg' (*Knack*, 15 juli 2009).

Hoewel de meeste berichten over haar ministerschap neutraler waren dan de twee genoemde voorbeelden, kunnen we toch stellen dat Schauvliege in de berichtgeving over het algemeen weinig of geen lof kreeg. Haar stemmenresultaat en het daarop volgende ministerschap was volgens de berichten niet echt haar eigen verdienste. Ze kreeg bovendien steevast een passieve rol toebedeeld. Schauvliege 'wordt beloond' door haar partij, ze 'mag' 'van de macht proeven' en werd een enkele keer expliciet benoemd als een van de 'electorale pionnen' van CD&V. De actieve rol - het verschuiven van die pionnen - was dan voor de CD&V-top weggelegd. In de eerste berichten over Schauvliege werd de nieuwe minister dus voornamelijk getypeerd als 'Oost-Vlaams' en als 'vrouw' en kreeg ze een passieve rol in het verhaal.

Sleutelgebeurtenis: reportage en interview in *Terzake*

Op de dag van haar eedaflegging als minister werd ook een deel van het duidingsprogramma *Terzake* gewijd aan Schauvlieges eerste dag als Vlaams minister. In het VRT-programma kregen Vlaamse kijkers een korte reportage te zien met als titel 'Eerste schooldag voor Joke Schauvliege', gevolgd door een live interview met Schauvliege in de studio. Dit interview vormde de rechtstreekse aanleiding tot het verschijnen van een hele reeks opiniestukken, interviews en reportages in de Vlaamse kranten. Maar ook de reportage, hoewel de krantenartikels er niet meer expliciet meer naar zouden verwijzen, gaf de mediaframes die

zouden ontstaan in *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack* mee vorm.

De reportage over Schauvliege's eerste dag als minister duurt ongeveer vier minuten. Schauvliege werd de hele dag gevolgd door de ploeg van *Terzake*. Hoewel de reportage op het eerste gezicht misschien weinig gekleurd lijkt en hoewel de reportage op een enkele keer na niet meer vermeld werd in de krantenberichten die na de uitzending verschenen, werd Schauvliege getypeerd aan de hand van enkele kenmerken die journalisten en ook mediagebruikers en kiezers met haar zouden blijven associëren. We zien in de reportage enkele *framing* en *reasoning devices* opduiken die daarna bleven terugkeren in de kranten. Daarom is het ook van belang dat we de reportage hier kort bespreken.

In de reportage zien we Schauvliege op vier verschillende locaties: bij haar thuis in Evergem, in de radiostudio van Radio 2 Oost-Vlaanderen, onderweg in de auto en ten slotte in het Vlaams Parlement. Vooral in de eerste scène werd Schauvliege op een opvallende manier in beeld gebracht. Schauvliege zit aan de ontbijttafel in haar woonkamer en geeft haar baby de fles. De camera zoomt in op een paar boterhammen, een pakje la-vache-qui-rit-kaas en op een miniatuurkoetje op tafel. De toon is gezet. Het beeld van een volkse Schauvliege, moeder met kind aan de ontbijttafel in Evergem tussen de koetjes was gelanceerd.

Schauvliege werd in de eerste scène alvast opnieuw getypeerd als 'Oost-Vlaams', onder andere ook door haar uitspraak dat ze die avond misschien wel een spontaan feestje zou bouwen in Evergem om haar ministerschap te vieren. Ook in de volgende twee scènes werden haar band met Oost-Vlaanderen en haar lokale verankering extra in de verf gezet. In de tweede scène zien we Schauvliege geïnterviewd worden door Radio 2 Oost-Vlaanderen, waar ze geïntroduceerd wordt als 'Joke Schauvliege uit Evergem'. In de derde scène zit Schauvliege in de auto en vertelt ze dat ze lokaal actief geworden is in de politiek vanuit de jeugdbeweging. In een tweede quote benadrukt Schauvliege nog dat ze een harde werker is, iemand die zich kan 'vastbijten in iets en er ten volle voor gaan'. 'Het is niet omdat je in alle stilte iets verwezenlijkt dat je je doel niet bereikt', zegt ze nog.

In een derde en laatste scène volgen we Schauvliege in het Vlaams Parlement. We zien hoe bijzonder de eedaflegging als minister voor haar is: ze heeft een reeks familieleden uitgenodigd en legt zichtbaar trots de eed af. We krijgen stilaan het beeld van een klein meisje uit een Oost-Vlaams dorp dat toetreedt tot de grotemensenwereld, in de grote stad. Dat wordt

benadrukt door een quote van Schauvliege: 'Dit is een beetje als een eerste schooldag: spannend afwachten wat zal komen maar ik ben heel gelukkig'. 'Eerste schooldag voor Joke Schauvliege' werd dan ook de veelzeggende titel van de reportage. De reportage sluit af met het beeld van een glunderende Schauvliege.

Terwijl Schauvliege tot 13 juli in de kranten vooral getypeerd werd als 'Oost-Vlaams', 'vrouw' en eerder 'passief', zagen we in de reportage naast een variatie op dezelfde thema's ook een aantal nieuwe kenmerken verschijnen. In de reportage werd Schauvliege getypeerd als 'Oost-Vlaams' (provinciaal, lokaal verankerd) en als 'jonge moeder'. Nieuw is de 'volkse' typering en de associatie met het schoolgaande kind, wat in feite een erg 'naief' beeld geeft van een 'hardwerkende' Schauvliege.

Zo goed als alle krantenartikels over het ministerschap van Schauvliege die verschenen tussen 14 juli 2009 en 22 juli 2009 verwezen expliciet naar eenzelfde gebeurtenis: het interview dat Joke Schauvliege gaf in de *Terzake*-studio op 13 juli, net na de uitzending van de reportage over haar eerste dag als minister. De interviewers van dienst waren Lisbeth Imbo en Lieven Verstraete. De vraagstelling van de interviewers versterkten het beeld van een naieve, gelukkige Schauvliege die een beloning had gekregen voor haar stille, harde werk. Ook benadrukten ze in hun vragen de eerder passieve rol van Schauvliege.

Zelf benadrukte Schauvliege ook haar achtergrond in het verenigingsleven en haar werklust. Hoewel het hele interview volgens sommige opiniemakers in zijn geheel aanstootgevend was omwille van het gebrek aan eruditie en visie van de minister, zijn er ook enkele concrete uitspraken die later in de kranten veelvuldig geciteerd werden en tot heel wat commotie leidden. We denken dan vooral aan de 'bekentenis' dat het laatste toneelstuk dat Schauvliege had gezien 'een of ander amateurtoneel bij mij in de gemeente, waar ik trouwens bijzonder van genoten heb' was en dat dit bovendien een zestal maanden geleden was. Haar excuus dat zij en haar man als tweeverdieners met twee kleine kinderen weinig tijd heeft voor cultuur, lokte ook heel wat reacties uit. De bespreking van het debat in de kranten naar aanleiding van Schauvlieges ministerschap en haar optreden in *Terzake* bespreken we in het volgende hoofdstuk.

Reacties op het ministerschap en op het interview in *Terzake*

Na de aflevering van *Terzake* van 13 juli 2009 verschenen van 14 juli 2009 tot en met 18 juli 2009 dagelijks artikels over het *Terzake*-interview in de kranten *De Morgen* en *De Standaard*. Een eerste kort bericht over het interview verscheen al op 14 juli 2009 in *De Morgen*, gevolgd door vier krantenartikels in dezelfde krant op 15 juli 2009. *De Standaard* pikte het onderwerp op vanaf 16 juli 2009.

Op basis van de analyse van het geselecteerde bronnenmateriaal konden wij drie frames onderscheiden en definiëren. Voor de meeste krantenartikels konden we ook bepalen welk van de drie frames het meest dominant was. Voor we echter de drie frames en de toepassing ervan verder in dit hoofdstuk uitgebreid bespreken, willen we het nog even hebben over een aantal *devices* die bepalend zijn voor de frames, maar die bij de bespreking van de frames minder aan bod zullen komen omdat het gaat om *devices* die terugkeren in alle drie de frames. Het gaat dan om *devices* die al opdoken in de eerste artikels over Schauvliegés ministerschap en ook in de reportage en het interview in *Terzake*.

De figuur Schauvliege groeide snel na de bekendmaking van haar ministerschap uit tot een karikatuur waarover op een vrij stereotype manier bericht werd. De uitzending van *Terzake* van 13 juli 2009 heeft daar zeker een rol in gespeeld. Maar de verklaring is minstens voor een deel ook dat Schauvliege zelf nooit is ingegaan tegen dat stereotype beeld. Ze bevestigde daarentegen meermaals een bepaald beeld van zichzelf, een beeld dat de media gretig verspreidden, vermoedelijk voor een stuk omdat het nu eenmaal een beeld bleek te zijn waar de cultuursector aanstoot aan bleek te nemen. Dat beeld kan kort geschetst worden als volgt: een jonge moeder van twee kinderen, een Oost-Vlaamse politica met sterke banden met het verenigingsleven die na hard werken en dankzij een hoog aantal voorkeurstemmen door haar partij wordt beloond met het ministerschap over een domein – zo gaf ze keer op keer eerlijk toe – waar ze niet vertrouwd mee is. Bijgevolg zien we dat Joke Schauvliege doorheen de drie frames telkens opgevoerd wordt als 'moeder van twee jonge kinderen', als 'Oost-Vlaams', 'provinciaal' of 'volks', als 'cultuurleek', als iemand die eindelijk 'werd beloond' door haar partij en 'eerlijk' bekent niets af te weten van het departement cultuur. De verschillen tussen de drie frames hebben dan vooral te maken met de mate waarin men deze Joke Schauvliege wist te appreciëren en de (al of niet spottende) toon waarop men de genoemde *devices* aanhaalde. Het verzamelde bronnenmateriaal werd geanalyseerd volgens de methode die werd

omschreven in het hoofdstuk over het onderzoeksopzet. Dit leverde de drie framebundels op die we hierna bespreken.⁵⁰

Frame 1: het 'Politieke klucht'-frame

Eén van de krantenartikels die kort na de bekendmaking van Schauvlieges ministerschap verschenen, werd net zoals het interview in *Terzake* een belangrijk referentiepunt voor andere krantenartikels: met name het opiniestuk van Erwin Mortier dat verscheen in *De Morgen* van 14 juli 2009. Dat stuk kreeg als veelzeggende titel 'Schouwmanteltje, schouwtoneeltje, Schauvliege'. Mortier goochelde in dat artikel met weinig flatterende bijnamen. Hij noemde Schauvliege achtereenvolgens 'onze jongste kunstendienaresse', 'Joke Schouwvliegje of zoiets', 'een ijverig serveerstertje dat zich meer thuisvoelt op wijkfeesten dan op vernissages', 'serveusje', 'kneusje cultuur', 'schouwmanteltje', 'schouwtoneeltje' en ten slotte 'dat eeuwig blik bonen in tomatensaus van Marie Thumas' dat de cultuursector nog maar eens gewonnen heeft 'op de lokale tombola van de KWB'.

Het artikel van Mortier was vrij ongenueanceerd en beledigend voor Schauvliege, waardoor het heel wat reactie uitlokte. Zo ontstonden nieuwe artikels die het standpunt van Mortier nuanceerden of tegenspraken en zijn stijl loofden of net afkeurden. Het artikel was een belangrijke katalysator in het debat zoals het gevoerd werd in de geschreven kwaliteitspers. Het zorgde ervoor dat de verschillende standpunten over Schauvlieges ministerschap zich duidelijker begonnen af te tekenen. Bijgevolg gaf het dus ook mee vorm aan de verschillende frames die wij konden onderscheiden in de krantenartikels over de kwestie.

Zoals Mortier ook aangaf, heeft de cultuursector het doorgaans moeilijk met het aanvaarden van zijn voorgedijminister. De sector en vooral de scheppende kunstenaars zelf staan op hun artistieke vrijheid en hebben het soms moeilijk met het aanvaarden van beslissingen van die minister. Het water is soms erg diep tussen deze kunstenaars die een artistieke logica volgen en de minister met zijn of haar politieke logica. Het Politieke klucht-frame vertegenwoordigt het standpunt deze kunstenaars. Zij zien een minister doorgaans als een noodzakelijk kwaad, een 'vorm van onweer'. In die zin is het Politieke klucht-frame verwant met het Politici zijn te wantrouwen-frame, een frame dat vaak terugkeert in de berichtgeving over politieke

⁵⁰ De framematrix is terug te vinden als bijlage (zie BIJLAGE I).

gebeurtenissen. Van Gorp omschrijft dit frame als volgt:

Dit Wantrouwen-frame appeleert aan de cynische houding ten aanzien van het politieke apparaat: politici laten zich louter leiden door eigenbelang, en corruptie en vriendjespolitiek maken de orde van de dag uit.⁵¹

Idealiter is de minister volgens het Politieke klucht-frame een erudiet persoon, iemand die veel kent van kunst en vooral ook gepassioneerd is door kunst. Kunstenaars willen beoordeeld worden door iemand waarvan ze het gevoel hebben dat die hen begrijpt en/of aanvoelt. Op basis van de eerste indrukken van Joke Schauvliege in onder andere *Terzake*, bleek Schauvliege echter niet te voldoen aan dit ideaalbeeld. Haar optreden in *Terzake* werd dan ook gepercipieerd en omschreven als beschamend en naief.

Het Politieke klucht-frame ontleent zijn naam aan de verwijzing van Mortier naar 'de klucht'. Mortier ging er in zijn opiniestuk namelijk van uit dat het amateurtoneelstuk dat Schauvliege was gaan zien in haar gemeente een 'dolle klucht' was. Karl van den Broek zegt hierover in een artikel in *Knack* - dat weliswaar een ander frame toepast - het volgende:

Schauvliege moest zeggen welk theaterstuk ze het laatst had gezien. Een stuk van een amateursgezelschap, zo bleek. Dan zal het wel een klucht geweest zijn, dacht Erwin Mortier. En meteen was de karikatuur getekend. Schauvliege = CD&V = katholiek verenigingsleven = platte klucht. (*Knack*, 29 juli 2009)

Naar analogie met de dolle klucht die Schauvliege volgens Mortier ging zien, omschreef hij ook haar ministerschap als een dolle klucht. Hij sloot zijn artikel namelijk als volgt af: 'Start alvast de lachband. Deze klucht is al bij de première oudbakken'. Dit citaat is erg typerend voor het Politieke klucht-frame omwille van de spottende toon en het volledige gebrek aan geloof in een goede afloop. De spottende toon, gaande van ironie tot hard cynisme, is essentieel voor het frame. Deze vormen van humor verhullen gedeeltelijk de harde kritiek die uitgaat van de artikels. Ze zijn ook een manier om een aantal emoties en vooroordelen op een iets of wat elegante manier te formuleren.

Volgens het Politieke klucht-frame zit de cultuursector opgezadeld met een cultuurminister

51 Van Gorp, 2006, 125.

die niet geschikt is voor die job. Ze kent te weinig van cultuur en kunst, ze heeft er geen affiniteit mee, ze heeft er geen passie voor. Ze weegt bovendien als politicus te licht, ze 'heeft geen ruggengraat', waardoor de kans onbestaande is dat ze ooit een interessante visie op haar beleidsdomein zal ontwikkelen. Vooral het geloof dat er geen oplossing mogelijk is voor dit probleem is kenmerkend voor het frame. Het Politieke klucht-frame stelt bijgevolg geen oplossingen voor. De minister een stoomcursus cultuur geven en haar enkele maanden laten studeren wordt bij voorbaat als zinloos beschouwd.

Om het standpunt dat een minister van Cultuur iets van kunst en cultuur moet kennen kracht bij te zetten, gebruikt men in dit frame herhaaldelijk het argument dat iemand die het verschil niet kent tussen inflatie en deflatie ook niet aanvaard zou worden als de nieuwe minister van economie. In dezelfde lijn ligt de vergelijking tussen het interview met Schauvliege in *Terzake* en een sollicitatiegesprek. Het argument luidt dan regelmatig dat geen enkele sollicitant een dergelijk jobinterview zou overleven.

De oorzaak van het probleem zoals we het zonet omschreven, is volgens dit frame de participatie of het politieke strategospel, waardoor Schauvliege minister wordt omwille van haar goede stemmenresultaat en om zich nog beter te kunnen profileren in een provincie waar de partij CD&V minder sterk staat. Schauvliege wordt weliswaar gezien als een pion van haar partij, maar ze wordt ook zelf verantwoordelijk gesteld. Ze heeft immers – ondanks haar gebrek aan affiniteit met en kennis van de sector – zelf beslist om haar ministerpost te aanvaarden. In zijn opiniestuk zegt Marc Reynebeau daar het volgende over: 'Ze schijnt er niet onder gebukt te gaan dat haar kennis en ervaring ter zake gering zijn. Het belette haar alvast niet om de portefeuille van Cultuur te aanvaarden.' (*De Standaard*, 16 juli 2009) Ook voor dit gebrek aan affiniteit en kennis is ze zelf verantwoordelijk: hoewel ze ongetwijfeld andere zaken aan haar hoofd had de voorbije jaren, heeft ze beslist om van kunst en cultuur geen prioriteit te maken. Het excuus dat Schauvliege 'geen tijd' had, wordt dus niet aanvaard. Dit is een belangrijk verschil met zowel het Onbeschreven blad-frame als het Goede beleidsminister-frame, die Schauvliege allebei opvoeren als slachtoffer.

We zitten dus met twee daders die één slachtoffer gemaakt hebben: de cultuursector. De grote verontwaardiging over het gebrek aan respect voor de kunsten bij politici komt stevast terug in de krantenartikels waarin dit frame dominant is. De sector voelt zich miskend en dit vormt de emotionele basis van het frame. We ontwaren heel wat verontwaardiging over de situatie

en bovendien ook een gevoel van misprijzen ten aanzien van de figuur Schauvliege. Dit uit zich bijvoorbeeld in de woordkeuze. Cultuur wordt bijvoorbeeld omschreven als 'ondergeschoven kind' en Schauvliege zelf wordt omschreven aan de hand van een schier oneindige reeks metaforen, bijnamen en bijvoeglijke naamwoorden, zoals dat 'eeuwige blik tomatensaus van Marie Thumas'. Opvallend is ook de metafoor van de kip, die nergens letterlijk verschijnt maar wel regelmatig opduikt via de woorden 'kakelen' en 'kakelvers' (in plaats van 'kersvers' minister). Een andere metafoor die wordt gebruikt is die van het 'kind'. De minachting voor Schauvliege uit zich ten slotte nog in het gebruik van haar voornaam 'Joke' en het gebruik van verkleinwoorden om haar te beschrijven. De bijnaam 'Schouwvliegje', geïntroduceerd door Mortier, komt regelmatig voor en is vaak een indicator van het Politieke klucht-frame.

Ten slotte kunnen we stellen dat dit frame over het algemeen niet alleen op de bal maar ook op de man speelt, of op 'het persootje' zoals Didier Wijnants schrijft in *De Morgen* van 17 juli 2009. Zo sluit Yves Desmet zijn editoriaal af met de zin 'en een paar lessen dictie zouden ook mogen' (*De Morgen*, 15 juli 2009). Daarin verschilt dit frame in belangrijke mate van het tweede frame dat wij konden identificeren, het Onbeschreven blad-frame.

Frame 2: het 'Onbeschreven blad'-frame

Het Onbeschreven blad-frame vertrekt minder vanuit het emotionele standpunt van de kunstenaar en meer vanuit het pragmatische standpunt van de kunstensector die de minister in de eerste plaats als belangrijke gesprekspartner ziet. Het Onbeschreven blad-frame houdt in tegenstelling tot het Politieke klucht-frame rekening met de manier waarop politiek functioneert. Sp.a-politicus Dany Vandenbossche zegt daarover het volgende: 'Het politieke bedrijf functioneert namelijk op een andere manier dan Mortier of anderen misschien zouden willen' (*De Morgen*, 16 juli 2009). Hoewel de ongezouten mening van sommige van de vertegenwoordigers van dit frame wellicht weinig verschilt van wat in het Politieke klucht-frame tot uiting komt, is dit frame veel minder emotioneel, veel diplomatischer en veel meer gericht op dialoog. Die houding blijkt ook uit het feit dat men het regeerakkoord vaker vermeldt, want 'veel belangrijker dan wie daar als minister zit, is de uitvoering van het regeerakkoord' (*De Morgen*, 16 juli 2009).

De cultuursector is in dit frame erg ongerust en bezorgd omwille van Schauvlieges vermeende

gebrek aan kennis van kunst, haar gebrek aan affiniteit en haar gebrek aan liefde voor de kunst en cultuur. Dit wordt net zoals in het Politieke klucht-frame als een probleem ervaren. Ook de oorzaak van het probleem ligt net zoals bij het Politieke klucht-frame bij CD&V en de partijpolitiek. Schauvliege zelf wordt daarentegen meer als slachtoffer van haar partij en van partijpolitieke spelletjes gezien. Over het algemeen kan Schauvliege op iets meer empathie rekenen. Men brengt bijvoorbeeld ook meer begrip op voor het argument dat Schauvliege tot voor haar ministerschap weinig aan cultuur deed omdat ze daar omwille van haar jonge moederschap geen tijd voor had want: 'wie zich in het spitsuur van het leven bevindt en een voltijdse job combineert met kinderen opvoeden, heeft nauwelijks de kans om tot de categorie van de culturele veelvraters te behoren' (*De Standaard*, 16 juli 2009). Naast Schauvliege blijft in dit frame ook de cultuursector echter het grootste slachtoffer van de situatie. Net zoals bij het Politieke klucht-frame voelt de cultuursector zich miskend door de politiek. De toon waarop dit geuit wordt, is echter niet spottend en zeker niet cynisch zoals dat bij het Politieke klucht-frame en ook het Politici zijn te wantrouwen-frame het geval is.

De sector is zeker niet laaiend enthousiast over de aanstelling van Schauvliege, maar men heeft 'goede hoop' en wil de minister toch 'het voordeel van de twijfel' geven. Ook al zijn er een aantal verontrustende signalen, toch verdient Schauvliege na haar beginnersfout volgens dit frame een nieuwe kans. Er is immers een kans dat Schauvliege kan uitgroeien tot een geschikte minister, op voorwaarde dat ze een sterk en deskundig kabinet samen kan stellen en enkele maanden de tijd neemt om te studeren, om zich in te werken. De minister is volgens dit frame immers een 'onbeschreven blad'. Ze heeft weinig kennis maar ook weinig vooroordelen en beschikt over een onbevangen blik. Door Schauvliege te benoemen als onbeschreven blad schrijft men haar in in een rij van cultuurministers die net als zij als cultuurleken aan hun opdracht begonnen en bij wie de eindbalans van hun ministerschap niet onverdeeld negatief was. Zo verwees men in dit verband af en toe naar de ex-ministers van Cultuur Bert Anciaux en Patrick Dewael. Hoewel men in het Onbeschreven blad-frame een gelijkaardig probleem formuleert als in het Politieke klucht-frame, is het probleem hier dus niet onoverkomelijk. In tegenstelling tot het Politieke klucht-frame is er volgens het Onbeschreven blad-frame wel een oplossing mogelijk voor het probleem en wel in de vorm van een sterk kabinet en studietijd voor Schauvliege.

We moeten echter wel opmerken dat de steun aan Schauvliege expliciet voorwaardelijk is. De boodschap dat men 'tot nader order' geen probleem heeft met Schauvliege en dat de sector

'met argusogen' blijft toekijken, klinkt als een waarschuwing aan het adres van de minister. Het vertrouwen in Schauvliege is en blijft vrij beperkt. De reactie van Erwin Mortier op het ministerschap in zijn opiniestuk in *De Morgen* wordt 'begrijpelijk' genoemd maar vooral ook 'te gemakkelijk', 'overdreven' en 'voorbarig'. De spottende toon van Mortier en zijn companen haalt hier niet meer de bovenhand en is zelfs nagenoeg verdwenen. Schauvliege zelf wordt bijvoorbeeld niet meer opgevoerd als 'blik bonen in tomatensaus' maar wordt zonder ironie omschreven als 'jonge moeder met weinig tijd' en vooral als 'onbeschreven blad'. De benadering van de figuur Schauvliege is ernstiger, rationeler en positiever. 'Kakelvers' wordt gewoon 'kersvers' en 'naief' wordt 'eerlijk'. Het Onbeschreven blad-frame probeert om op de bal te spelen en niet op de man zoals dat gebeurt bij het Politieke klucht-frame.

Frame 3: het 'Goede beleidsminister'-frame

Het Goede beleidsminister-frame vertoekt het standpunt en de redenering van Joke Schauvliege zelf en haar partij. Alle spot en ook alle argwaan ten opzichte van de figuur Schauvliege vallen hier dus weg. Schauvliege wordt hier wel geschikt geacht als minister van Cultuur. Ze is immers een 'harde werker' en ze is heel erg gemotiveerd voor de job.

Een minister moet volgens het Goede beleidsminister-frame geen connaisseur zijn maar een dossiervreter. Een minister moet vooral technisch sterk zijn en goed omringd worden door een sterk kabinet. Of zoals *Knack* het formuleert: 'Hij of zij moet een goede bestuurder zijn die met open vizier kennis wil nemen van de complexiteit van de sector en die zonder vooringenomenheid het schaarse geld zo goed mogelijk besteedt' (*Knack*, 29 juli 2009). Hij of zij moet beoordeeld worden op zijn of haar bestuurlijke kwaliteiten, hun politiek instinct en de kunde om zijn of haar bevoegdheden te verdedigen. Hier geldt een politieke logica. Aan haar capaciteiten wordt niet getwijfeld: Schauvliege wordt vast en zeker een 'goede beleidsminister' en haar beleid een toonbeeld van goed bestuur.

Het probleem ligt volgens het Goede beleidsminister-frame niet meer bij Joke Schauvliege en haar gebrek aan kennis van, affiniteit met en liefde voor de kunsten. Dat Schauvliege geen belangstelling zou hebben voor cultuur wordt zelfs tegengesproken en haar gebrek aan kennis wordt niet ontkend maar ook niet als een onoverkomelijk probleem ervaren. Het feit dat Schauvliege tot voor haar aanstelling als minister weinig aan cultuurparticipatie deed, is te wijten aan een gebrek aan tijd. Als moeder van twee jonge kinderen en als deel van een

koppel tweeverdieners is het niet makkelijk om tijd vrij te maken voor kunst en cultuur. Het is een uitdaging voor Schauvliege om dit tijdens haar ministerschap wél te doen.

Het argument dat het niet aanvaard kan worden dat Schauvliege als cultuurleek minister van Cultuur wordt omdat men van een minister van economie nu eenmaal ook niet zou aanvaarden dat hij het verschil niet kent tussen inflatie en deflatie wordt hier gecounterd met het volgende argument: een minister van Landbouw hoeft ook geen groenten te kunnen kweken. De reactie van Erwin Mortier in zijn opiniestuk in *De Morgen* is volgens dit frame dan ook voorbarig, oneerlijk en onterecht.

Het probleem ligt volgens het Goede beleidsminister-frame niet bij Schauvliege maar wel bij de cultuursector, een sector die nu eenmaal altijd 'moeilijk doet'. Het ligt volgens CD&V-politicus Philip Heylen 'nu eenmaal in de natuur van de cultuursector om uitschuivers als een gebrek aan betrokkenheid te kapittelen' (*De Morgen*, 17 juli 2009). De sector is 'ondankbaar', 'voorbarig' en 'heeft schrik voor verandering'. De oplossing is dan ook evident: de sector moet Schauvliege tijd en krediet geven. Schauvliege verdient volgens dit frame een kans. Schauvliege zal studeren, zich goed omringen en op die manier uitgroeien tot een goede beleidsminister. In plaats van haar nu al te veroordelen en af te schrijven, moet Schauvliege bovendien beoordeeld worden op haar beleid. Zelf zegt Schauvliege daar het volgende over:

Men mag mij zeer streng beoordelen, zo streng als men wil, maar liefst over vijf jaar. Ik voel me nu als een renner in de Ronde van Frankrijk die nog voor de start van de proloog al achteraan in het klassement wordt gezet'. (*De Morgen*, 16 juli 2009)

Schauvliege moet op haar beleid beoordeeld worden want, zo stelt Schauvlieges collega en CD&V-schepen Philip Heylen: 'the proof of the pudding is in the eating' (*De Morgen*, 17 juli 2009).

Schauvliege wordt uiteraard ook positief benoemd en in beeld gebracht, of tenminste op de manier waarop Schauvliege zelf graag omschreven wordt. Ze was tijdens het interview voor *Terzake* niet 'naief' of 'eerlijk' maar 'te eerlijk'. Zoals al gezegd, wordt ze verder opgevoerd als 'jonge moeder met weinig tijd' en als 'hardwerkende', 'gemotiveerde' politica.

Ten slotte willen we nog vermelden dat er een variant bestaat van dit frame dat de pijlen richt

op Erwin Mortier. Naast de genoemde *framing* en *reasoning devices* vinden we bij deze variant van het Goede beleidsminister-frame een specifieke typering van Mortier terug. Hij is een 'snob' die met zijn 'hooghartige' kritiek voor zijn beurt heeft gesproken. Op een laffe manier en 'met zichtbaar plezier' (*Knack*, 29 juli 2009) heeft hij in zijn opiniestuk in *De Morgen* het weerloze slachtoffer Schauvliege aangepakt.

Toepassing van de frames

In dit gedeelte bespreken we in welke mate de drie frames aan bod kwamen in de kranten *De Morgen*, *De Standaard* en *De Tijd* in de periode 14 juli 2009 tot en met 18 juli 2009 en in het eerste nummer van *Knack* dat verscheen na het interview in *Terzake*. In *De Morgen* verschenen in totaal negen artikels over de kwestie, waarvan maar liefst vijf opiniestukken (een editoriaal inbegrepen). Het opiniestuk van Erwin Mortier verscheen in *De Morgen*, alsook opiniestukken van sp.a-politicus Dany Vandenbossche, CD&V-politicus en Antwerps schepen van cultuur Philip Heylen, *De Morgen*-recensent Didier Wijnants en een editoriaal van hoofdredacteur Yves Desmet. In *De Standaard* verschenen acht stukken waarvan twee opiniestukken. De opiniestukken waren van de hand van Marc Reynebeau en Walter Zinzen. De overige stukken waren vooral artikels met een overzicht van citaten en een enkel interview met Tom Lanoye in *De Standaard*. *De Tijd* en *Knack* publiceerden elk één enkel artikel over de kwestie.

Volgens Van Gorp gaan de media actief op zoek naar conflictueuze situaties.⁵² Het conflictueuze karakter van het nieuws wordt bovendien door de journalistieke richtlijn van woord en wederwoord in de hand gewerkt. We zagen dit gebeuren in *De Morgen*. Op 14 juli 2009 kondigde een kort ironisch artikel de discussie al aan, waarna de krant de dag daarna uitpakte met een offensief van vier artikels over Schauvlieges ministerschap en haar optreden in *Terzake*. In zowel het eerste artikel dat verscheen op 14 juli 2009 als in drie van de vier artikels van 15 juli 2009 was het Politieke klucht-frame het dominante frame. In het overige artikel was het Onbeschreven blad-frame dominant. Met in totaal vijf artikels die alle vijf het standpunt van de verontwaardigde cultuursector vertolken en in vier van de vijf gevallen het Politieke klucht-frame volgen, wou *De Morgen* provoceren of op zijn minst het conflict tussen Schauvliege en de cultuursector in de verf zetten, met de bedoeling om op de krantenpagina's een discussie te doen ontstaan en om zo nieuws te maken.

52 Van Gorp, 2006, 143.

Het was duidelijk *De Morgen* die het debat op gang trok. *De Standaard* sprong pas twee dagen later op de kar. Op 16 juli 2009 lanceerde *De Standaard* een gelijkaardig offensief met zes artikels over de kwestie. In drie artikels werd het Politieke klucht-frame toegepast en in de overige drie het Onbeschreven blad-frame, waarmee *De Standaard* iets meer nuance aanbracht maar toch net zoals *De Morgen* de dagen daarvoor, vooral het standpunt van de cultuursector naar voor bracht.

Op diezelfde dag, 16 juli 2009, lanceerde *De Morgen* in de traditie van het weerwoord een tegenoffensief waarbij het de andere partij een stem gaf. De krant publiceerde twee krantenartikels waarvan in één artikel het Goede beleidsminister-frame toepast werd en het andere artikel het Onbeschreven blad-frame met aspecten van het beleidsminister-frame. Die tegenbeweging of de fase van het weerwoord zagen we in zekere mate ook in *De Standaard*. *De Standaard* koos er in twee artikels die op 17 en 18 juli 2009 verschenen voor om een meer genuanceerde berichtgeving toe te passen aan de hand van respectievelijk het Onbeschreven blad-frame en het Goede beleidsminister-frame.

Volgens Van Gorp is het belangrijk om na te gaan of de framing die men terugvindt in krantenartikels 'door' de media of 'via' de media gebeurt. Bij framing door de media nemen de media zelf het initiatief bij het toepassen van frames. Bij framing via de media nemen de media de frames over van andere actoren op het terrein.⁵³ Hoewel het onderscheid in de praktijk soms moeilijk is om te maken, hebben we kunnen vaststellen dat de twee kranten *De Morgen* en *De Standaard* ongeveer even vaak framing door de media als framing via de media toepasten. In *De Morgen* gebeurde de toepassing van het Politieke klucht-frame overwegend door de media en de toepassing van het Goede beleidsminister overwegend via de media. In *De Standaard* konden we geen gelijkaardige tendens vaststellen.

Het debat werd vooral in *De Standaard* en *De Morgen* gevoerd. In beide kranten werden het Politieke klucht-frame en het Onbeschreven blad-frame het meest toegepast. Het Politieke klucht-frame dook vier keer op in *De Morgen* en drie keer in *De Standaard* terwijl het Onbeschreven blad-frame vier keer voorkwam in artikels in *De Standaard* en drie keer in artikels in *De Morgen*. Het Goede beleidsminister-frame werd minder vaak toegepast, twee keer in *De Morgen* en slechts één keer in *De Standaard*. De kranten kozen voornamelijk voor

53 Van Gorp, 2006, 134.

opiniestukken en citaten van mensen die het standpunt van de cultuursector vertolkten. Hoewel de journalisten in een aantal artikels door middel van verschillende citaten ook verschillende frames (waaronder ook het Goede beleidsminister-frame) aan bod lieten komen, gebeurde het regelmatig dat de journalist in kwestie door zijn inleidingen, bindteksten en door de keuze voor bepaalde pullquotes, ondertitels en titels toch aangaf dat het Politieke klucht-frame of het Onbeschreven blad-frame het centrale frame van het krantenartikel was.

Mogelijk was het een bewuste keuze van de kranten om overwegend de kant van de cultuursector te kiezen. Ongetwijfeld speelden hier ook andere factoren een rol. Zonder het standpunt van de sector en de probleemstelling die we in het Politieke klucht-frame en het Onbeschreven blad-frame terugvinden was er nu eenmaal geen conflict, geen debat en ook geen nieuws. De emotionele, bij momenten briljant geformuleerde maar ook snoeiharde kritiek van de vertegenwoordigers van een verontwaardigde cultuursector zorgde bovendien voor veel meer spektakel op de krantenpagina's dan het standpunt van het kamp-Schauvliege dat de minister een eerlijke kans moet krijgen. Mogelijk waren de fans of voorstanders van Schauvliege kort na haar optreden in *Terzake* ook minder dik gezaaid dan diegenen die haar bekritiseerden.

Tot slot bespreken we nog kort de toepassing van de frames in *De Tijd* en *Knack*. De twee wijdden elk één artikel aan de kwestie maar maakten elk een andere keuze. In *De Tijd* verscheen op 16 juli 2009 een artikel dat het Politieke klucht-frame toepaste, met citaten van Erwin Mortier en Tom Lanoye. In *Knack* koos Karl van den Broeck ervoor om een afwijkende stem te laten horen in het debat door een variant van het Goede beleidsminister-frame toe te passen waarbij Mortier geportretteerd werd als hooghartige snob. De hele discussie was grotendeels aan *Knack* voorbijgegaan omdat de week na het interview in *Terzake* geen nummer van het tijdschrift verscheen. Op het moment van de publicatie van het artikel, op 29 juli 2009, was de storm al een tijdje gaan liggen. Door een afwijkend standpunt te formuleren en als een van de enige de 'prominente' schrijver Erwin Mortier in zijn hemd te zetten, kon *Knack* zich alsnog profileren en even de aandacht naar zich toe trekken.

Het stuk in *Knack* zorgde niet meteen voor een heropflakking van het debat. In de loop van de maanden augustus, september en oktober 2009 werd vooral op een korte en zakelijke manier bericht over onder meer de samenstelling van Schauvlieges kabinet. In *De Morgen*, *De Standaard* en *Knack* verschenen in die periode elk twee artikels waarin nog expliciet

verwezen werd naar het *Terzake*-interview en de commotie die ontstond naar aanleiding van de aanstelling van Schauvliege. In *De Morgen* paste men daarbij twee keer het Politieke klucht-frame toe. In *De Standaard* gebeurde net hetzelfde in de opiniestukken van Marc Reynebeau en Jo Van Damme, hoewel Van Damme afweek van het frame door naast Schauvliege ook Erwin Mortier belachelijk te maken in zijn stuk. In *Knack* verscheen een kort interview met Schauvliege en een artikel over amateurtoneel dat minder focuste op de figuur Schauvliege.

In de maanden en jaren nadien kwamen de frames zoals we die konden identificeren slechts zelden nog voor in de berichtgeving over Joke Schauvliege. De frames zijn omwille van hun *reasoning devices* toegespitst op een specifieke problematiek en daarom niet toepasbaar op de berichtgeving over bijvoorbeeld de geluidsnormen of de besparingen die Schauvliege doorvoerde. Verschillende *devices* uit de drie frames uit de beginperiode van Schauvliege blijven echter wel doorschemeren in de berichtgeving over Schauvliege tussen september 2009 en december 2010. Het beeld van de cultuursector als sector die bang is voor verandering duikt later nog opnieuw op. Ook de typering van Schauvliege als onbekwaam minister zonder visie en zonder liefde voor cultuur blijft bestaan in de eerste jaren van haar ministerschap, naast een typering van Schauvliege als neutrale beleidsminister.

BESLUIT

Na analyse van de berichtgeving over de aanloop naar het ministerschap van Joke Schauvliege en over haar eerste drie maanden als minister van Cultuur zijn we tot enkele conclusies gekomen. In de eerste plaats zijn we erin geslaagd om drie frames te construeren op basis van de berichtgeving in *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack* in de periode 9 juli 2009 tot eind oktober 2009. Daarnaast konden we enkele verschillen opmerken tussen deze vier media.

Het uitgangspunt van het onderzoek was hoe de genoemde media in de periode 9 juli 2009 tot eind oktober 2009 berichtten over de aanstelling van Joke Schauvliege als minister van Cultuur. Nadat we literatuur over framing en framinganalyse hadden doorgenomen en enkele gevalstudies van nabij hadden bestudeerd, werkten we een methodologie uit. We beslisten om ons framingonderzoek enkel te focussen op de framing die terug te vinden was in de nieuwsberichten zelf en dus niet op het ontstaan van die frames tijdens het productieproces of op de manier waarop de perceptie van deze nieuwsberichten verloopt. In navolging van Baldwin Van Gorp kozen we voor een inductieve, kwalitatief-interpreterende framinganalyse. De methodologie die Van Gorp uitwerkte in het inductieve onderzoeksluik van zijn framingonderzoek 'Framing Asiel. Slachtoffers en Indringers in de Pers', bleek uiterst bruikbaar voor ons eigen onderzoek.

Aangezien een framinganalyse volgens Van Gorp inhoudt dat men op zijn minst op zoek gaat naar frames, formuleerden we de centrale onderzoeksvraag als volgt: welke frames kunnen we reconstrueren op basis van het bronnenmateriaal? Die frames kwamen tot stand tijdens een onderzoeksproces in drie parallelle fasen, het open coderen, de axiale codering en de selectieve codering. . Tijdens dat proces gingen we in de nieuwsberichten op zoek naar allerlei *framing* en *reasoning devices*. Door te zoeken naar bepaalde tegenstellingen in het discours en naar combinaties waarin de verschillende *devices* voorkwamen, construeerden we geleidelijk aan drie frames.

Het eerste frame dat we konden onderscheiden, is het Politieke klucht-frame'. Dit frame, dat verwant is met het cynische Politici zijn te wantrouwen-frame, wordt gekenmerkt door een cynische, spottende ondertoon. Het ministerschap van Schauvliege is een klucht. Het probleem dat vastgesteld wordt in dit frame kan als volgt geformuleerd worden: Schauvliege

is niet geschikt voor de job van Cultuurminister omdat ze niet genoeg kent van kunst, te weinig belangstelling zou hebben voor kunst en vooral geen blijk geeft van passie of liefde voor kunst en cultuur. De oorzaak van het probleem ligt enerzijds bij de partij CD&V en het partijpolitieke stratego en anderzijds bij Joke Schauvliege zelf, die persoonlijk verantwoordelijk gesteld wordt voor de beslissing om de ministerpost te aanvaarden. Bovendien is ze ook zelf verantwoordelijk voor haar gebrekkige kennis van kunst en cultuur. Volgens deze redenering is de politiek met zijn minachting voor de kunsten de boeman en is de cultuursector het slachtoffer. Een oplossing voor dit probleem is er niet, want men gelooft niet dat Schauvliege nog kan uitgroeien tot een goede minister. Schauvlieges optreden in *Terzake* wordt hier omschreven als naïef en beschamend. De figuur Schauvliege wordt beschreven aan de hand van allerhande spottende metaforen.

Het tweede frame dat we reconstrueerden, is het Onbeschreven blad-frame. Dit frame is verwant met het Politieke klucht-frame maar is pragmatischer. Het probleem luidt hier dat Schauvliege te weinig van kunst en cultuur kent, wat een indicatie is van een gebrek aan respect voor de kunsten vanuit de politieke wereld. Er is echter wel een oplossing mogelijk: Schauvliege kan nog uitgroeien tot een geschikte minister als ze studietijd neemt en zich omringt door een deskundig kabinet. De cultuursector is opnieuw het slachtoffer maar ook Schauvliege wordt in een passieve rol opgevoerd. Het frame volgt het standpunt van een pragmatische kunstensector die haar minister het voordeel van de twijfel gunt maar bezorgd en met enig wantrouwen blijft toekijken. Schauvliege zelf wordt omschreven als een 'onbeschreven blad', als jonge moeder met weinig tijd en als 'eerlijk'. De toon is niet spottend maar ernstig.

Het derde en laatste frame wijkt af van de vorige twee frames omdat het een politieke logica volgt en het standpunt van de minister vertolkt. Een minister van Cultuur moet technisch sterk zijn, goed omringd en moet hard werken. Het probleem is niet Schauvliege maar de cultuursector die moeilijk doet en bang is voor verandering. Het gebrek aan kennis van cultuur wordt hier niet als een probleem ervaren. Schauvliege is het slachtoffer van de kritiek van de sector. Schauvliege moet 'een kans krijgen'. Dat is de oplossing voor het probleem. Ze wil zich eerst bewijzen en daarna op haar beleid beoordeeld worden. Het optreden in *Terzake* wordt hier beschouwd als 'te eerlijk' en de kritiek van Mortier en co als voorbarig en onterecht. Schauvliege wordt hier opgevoerd als jonge moeder, hardwerkende politica en goede beleidsminister. Ook hier was de toon niet spottend maar ernstig.

De berichtgeving werd opgedeeld in twee fasen die elkaar deels overlaptten. Een eerste reeks berichten ging over de eerste geruchten over en de uiteindelijke bekendmaking van het ministerschap van Joke Schauvliege. In deze eerste reeks berichten zagen we nog geen volwaardige frames opduiken, maar wel de kiemen van de frames én een stereotiep beeld van Schauvliege dat doorheen de drie frames overeind zou blijven. Dit stereotiep beeld dook ook al op in de *Terzake*-reportage 'Eerste schooldag voor Joke Schauvliege'. Schauvliege werd omschreven als 'moeder van twee jonge kinderen', 'Oost-Vlaams', 'provinciaal' of 'volks', als 'cultuurleek', als iemand die eindelijk 'werd beloond' door haar partij en 'eerlijk' bekend niets af te weten van het departement cultuur. De verschillen tussen de drie frames hebben dan vooral te maken met de mate waarin men deze Joke Schauvliege wist te appreciëren en de (al of niet spottende) toon waarop men de genoemde *devices* aanhaalde.

De tweede reeks berichten verscheen na het interview met Schauvliege in *Terzake* en presenteerde de eerste reacties op haar ministerschap. Het voornaamste thema van deze berichten was de vraag of Schauvliege al dan niet geschikt was als minister van Cultuur. *De Tijd* en *Knack* wijdden elk één artikel aan de kwestie maar maakten elk een andere keuze. Ze kozen respectievelijk voor het Politieke klucht-frame en voor een variant van het Goede beleidsminister-frame. Het debat werd vooral in *De Standaard* en *De Morgen* gevoerd. *De Morgen* nam het voortouw in het debat door een reeks artikels over de kwestie te publiceren op 15 juli 2009. *De Standaard* volgde enkele dagen nadien met een haast even uitgebreide berichtgeving. In beide kranten werden het Politieke klucht-frame en het Onbeschreven blad-frame het meest toegepast. Het Politieke klucht-frame dook vier keer op in *De Morgen* en drie keer in *De Standaard* terwijl het Onbeschreven blad-frame vier keer voorkwam in artikels in *De Standaard* en drie keer in artikels in *De Morgen*. Het Goede beleidsminister-frame werd minder vaak toegepast, twee keer in *De Morgen* en slechts één keer in *De Standaard*. De kranten kozen voornamelijk voor opiniestukken en citaten van mensen die het standpunt van de cultuursector vertolkten. Bij *De Morgen* merkten we een tendens om iets meer dan *De Standaard* het conflict te benadrukken door te kiezen voor de meer gepolariseerde standpunten uit het Politieke klucht-frame en het Goede beleidsminister-frame. Mogelijk was dit minstens gedeeltelijk een bewuste keuze. Ongetwijfeld speelden hier ook andere factoren een rol, zoals het zoeken naar conflict met het oog op interessantere berichtgeving. Mogelijk waren de fans of voorstanders van Schauvliege ook minder dik gezaaid dan diegenen die haar bekritiseerden.

LITERATUURLIJST

Primaire bronnen

Internet

Interview met Joke Schauvliege in *Terzake*, 13 juli 2009, tube.com/watch?v=Bvvnf8l-WNI&feature=youtu.be.

Reportage 'Eerste schooldag voor Joke Schauvliege' in *Terzake*, 13 juli 2009, <http://www.deredactie.be/permalink/1.562889>.

Krantenartikels

-, 30 vragen, *De Standaard*, 16 juli 2009, 39.

-, Alle ogen op Vandebroucke, *De Morgen*, 11 juli 2009, 1.

-, De minister moet de luis in de pels zijn, *De Standaard*, 18 juli 2009, 7.

-, Joke Schauvliege (CD&V), *De Standaard*, 13 juli 2009, 4.

-, Komen, *De Standaard*, 14 juli 2009, 5.

-, Kunstenaars schieten met scherp op hun minister, *De Tijd*, 16 juli 2009, 8.

-, Minder geld minder ministers, *De Morgen*, 10 juli 2009, 1.

-, Stoomcursus voor de minister, *De Standaard*, 17 juli 2009, 64.

De Coninck, D., Joke komt altijd naar ons kijken, *De Morgen*, 16 juli 2009, 4.

Desmet, Y., Eerste indruk, *De Morgen*, 15 juli 2009, 2.

Eeckhout, B., Een economie-minister die niet weet wat inflatie is, wordt ook niet aanvaard, *De Morgen*, 15 juli 2009, 23.

Eeckhout, B., Joke Schauvliege, *De Morgen*, 11 juli 2009, 2.

Eeckhout, B., Sp.a laat nog even op zich wachten, *De Morgen*, 11 juli 2009, 2.

Hanot, J., De laagdrempeligheid van Joke Schauvliege, *De Morgen*, 16 oktober 2009.

Heylen, P., De natuur van cultuur, *De Morgen*, 17 juli 2009, 12.

Laveyne, L., Ik wou eigenlijk actrice worden, *Knack*, 16 september 2009, 66.

Lefevere, F., Een rondje keihard bikkelen om de dikste ministerportefeuilles, *De Morgen*, 9 juli 2009, 4.

Lefevere, F., N-VA levert met de glimlach ministerpost in, *De Morgen*, 6.

Mortier, E., Schouwmanteltje, schouwtoneeltje, Schauvliege, *De Morgen*, 15 juli 2009, 17.

Peeters, T., Nieuwe wereld, *De Morgen*, 14 juli 2009, 6.

Peeters, T., Peeters II krijgt vertrouwen van parlement, *De Morgen*, 16 juli 2009, 6.

Peeters, T., Zakelijke regering, zakelijke regeerverklaring, *De Morgen*, 14 juli 2009, 4.

Peuteman, A., De statements van Peeters II, *Knack*, 15 juli 2009, 40.

Reynebeau, M., Joke wordt minister, *De Standaard*, 16 juli 2009, 18.

Reynebeau, M., Trek je groene jurkje aan, *De Standaard*, 7 oktober 2009, 53.

Tegenbos, G., Vijf beleidsdomeinen blijven ongehavend, *De Standaard*, 13 juli 2009, 5.

Van Damme, J., Erwins oude frigo, *De Standaard*, 22 augustus 2009, 77.

van den Broek, K., Snobs, *Knack*, 29 juli 2009, 47.

Van Der Speeten, G., Cultuursector hoopt op continuïteit, *De Standaard*, 13 juli 2009, 9.

Van Steenberghe, E., Amateuristisch, *Knack*, 26 augustus 2009, 60.

Vander Weyden, P., Twaalf CD&V-ministers, *Knack*, 5 augustus 2009, 95.

Vandenbossche, D., Het voordeel van de twijfel, *De Morgen*, 16 juli 2009, 12.

Vandermeersch, P., Waalse clown in federaal circus, *De Standaard*, 17 juli 2009, 2.

Vantighem, P., Graag een mondige cultuurkenner als minister, *De Standaard*, 16 juli 2009, 19.

Vekeman, C., Moet ik een groot schrijver zijn?, *De Morgen*, 22 juli 2009, 34.

Verelst, J., Kabouter, *De Morgen*, 14 oktober 2009, 4.

Verelst, J., Loodzware portefeuilles voor nieuwkomers Muylers en Lieten, *De Morgen*, 13 juli 2009, 2.

Verschelden, W., Gennez en De Wever nu aan zet, *De Standaard*, 10 juli 2009, 2.

Wijnants, D., Dromen van een Vlaamse Jack Lang, *De Morgen*, 12.

Winckelmans, W., CD&V: hoop en al één onthouding, *De Standaard*, 11 juli 2009, 8.

Winckelmans, W., Bart De Wever laat oppositie zweten, *De Standaard*, 16 juli 2009, 5.

Secundaire bronnen

Deprez, A. (2008). *Internationale berichtgeving in de Vlaamse geschreven pers: een longitudinale framing- en representatieanalyse van de Eerste en Tweede Intifada, proefschrift tot het behalen van de graad van Doctor in de Politieke & Sociale Wetenschappen: Communicatiewetenschappen.*

Durham, F.D. (2001). Breaching Powerful Boundaries: A Postmodern Critique of Framing. In Reese, S.D., Gandy, O.H., & Grant A.E. (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (xiii-xvi). New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.

Entman, R.M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. In *Journal of Communication*, 43/4, 51-58.

Reese, S.D, Gandy, O.H., & Grant A.E. (2001a). Preface. Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. In Reese, S.D., Gandy, O.H., & Grant A.E. (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (xiii-xvi). New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.

Reese, S.D, Gandy, O.H., & Grant A.E. (2001b). Introduction. Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. In Reese, S.D., Gandy, O.H., & Grant A.E. (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (1-6). New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.

Reese, S.D. (2001). Prologue. Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. In Reese, S.D., Gandy, O.H., & Grant A.E. (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (7-31). New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.

Tankard, J.W. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. In Reese, S.D., Gandy, O.H., & Grant A.E. (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (7-31). New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.

Van Gorp, B. (2006). *Framing Asiel. Indringers en slachtoffers in de pers.* Leuven: Acco.

LIJST VAN BIJLAGEN

- BIJLAGE I:** Framematrix
- BIJLAGE II:** Reportage en interview *Terzake* (13 juli 2009)
- BIJLAGE III:** Artikels uit *De Morgen*, *De Standaard*, *De Tijd* en *Knack*

BIJLAGE I: Framematrix

Framematrix

FRAME	Een minister van Cultuur ...	Schauvleiges optreden in Terzake was ...	Probleemdefinitie	Oorzaak	De verantwoordelijkheid ligt bij ...	Slachtoffer	Oplossing	De reactie van Mortier is ...	Vertelstandpunt, citaten	Houding/ Toon	Emotionele basis	Lexicale keuzes	Schauvleige is ...
POLITIEKE KLUCHT – FRAME	- Moet een kunstkenner zijn - Moet beziel zijn door kunst en cultuur - Is een noodzakelijk kwaad	Beschamend, naief	De cultuursector zit opgescheept met een cultuurminister die niet deugt. Schauvleige is niet geschikt als minister van cultuur omdat ze te weinig kent van cultuur, geen affiniteit heeft met en geen passie heeft voor cultuur. Ze heeft geen visie. Ze weegt als politicus te licht	Participatie, partijpolitiek stratego, Schauvleiges stemmenresultaat, haar ambitie en een gebrek aan respect voor de kunsten bij CD&V hebben ervoor gezorgd dat ze CD&V wil iemands profileren in de Gentse regio, waar de partij zwak scoort	- CD&V - Schauvleige. Zij had de ministerpost niet mogen aannemen. Het is haar eigen verantwoordelijkheid dat ze geen kennis heeft van en affiniteit heeft met kunst en cultuur. Ze zou geen tijd hebben voor cultuur maar tijd maak je. Kunst en cultuur zijn voor haar dus geen prioriteit.	De cultuursector en Schauvleige zelf	Geen: Schauvleige laten studeren heeft geen zin	Terecht	Kunstenars	Spottend: ironisch tot cynisch	Minachting voor Schauvleige, afschuwen, verontwaardiging, gevoel van miskennen	'Plaatsvervangende schaatse', 'iemand die het gebrek tussen inflatie en deflatie niet kent wordt toch ook geen minister van economie', 'geen enkele sollicitant zou zo'n jobinterview overleven', 'cultuur is geen prioriteit', 'spraakmakende' kunstenaars, 'gebrek aan geloofwaardigheid', 'cultuur is het ondergeschoven kind'	'Provinciaal', 'onverfijnd', 'naief', 'kakeivers', 'een beginnening', 'een neofiet', 'iemand zonder ruggengraat', 'een lichtgewicht', 'een kind', 'Schauvleige', 'dat eeuwig blikt bonen in tomatensaus van Marie Thumas dat de cultuursector nog maar eens gewonnen heeft op de lokale tombola van de KWB'
ONBESCHREVEN BLAD – FRAME	- Moet affiniteit hebben met kunst en cultuur - Moet een deskundig kabinet (kunnen) samenstellen - Is een gesprekspartner	Beschamend, naief, eerlijk	De cultuursector zit opgescheept met een cultuurminister die niet deugt. Hoewel Schauvleige niets kent van cultuur, geen affiniteit heeft met en geen passie voor cultuur, is ze misschien geschikt als minister van cultuur, op voorwaarde dat ze een deskundig kabinet rond zich verzamelt en tijd neemt om te studeren	Participatie, partijpolitiek stratego	CD&V	De cultuursector en Schauvleige zelf	Studietijd voor Schauvleige en een deskundig kabinet op de been brengen	Begrijpelijk maar te gemakkelijk, overdreven, voorbarig	Kunst- en cultuursector	Ernstig	Gevoel van miskenning, bezorgdheid, argwaan ten opzichte van Schauvleige	De sector is 'ongerust', 'bezorgd' en 'kijkt met argusogen toe', Schauvleige krijgt 'het voordeel van de twijfel', 'goede hoop', 'beginnersfout', 'Dewael en Anciaux hebben ook studietijd genomen', 'wie zich in het spitsuur van het leven bevindt en combineert met kinderen opvoeden, heeft nauwelijks kans om tot de categorie van de culturele veelvraten te behoren'	'Eerlijk', 'naief', 'een onbeschreven blad', 'een moeder met jonge kinderen en met weinig tijd
GOEDE BELEIDSMINISTER – FRAME	- Moet technisch sterk zijn - Moet gemotiveerd zijn en hard werken - Moet zich omringen door een deskundig kabinet	Moedig, eerlijk	De cultuursector doet weer moeilijk, heeft schrik voor verandering	De cultuursector staat niet open voor verandering	De cultuursector	Schauvleige	De sector moet Schauvleige en studietijd gunnen en meer krediet geven	Voorbarig, oneerlijk, onterecht	Politici	Ernstig	Vertrouwen in Schauvleige, verontwaardiging over de houding van Mortier en co	'The proof of the pudding is in the eating', Schauvleige 'moet een kans krijgen', 'een minister van landbouw hoeft ook geen groenten te kunnen kweken', 'goed bestuur', 'cultuurminister is rotjob', 'de sector is ondankbaar', 'Dewael en Anciaux hebben ook studietijd genomen', 'parate kennis is geen teken van intelligentie'	Te eerlijk, 'een harde werker', 'een goede beleidsminister', 'een moeder met jonge kinderen en met weinig tijd

BIJLAGE II: Reportage en interview Terzake (13 juli 2009)

A) Reportage 'Eerste schooldag voor Joke Schauvliege': SCHEMA

1) Aan de ontbijttafel

Beelden: Beelden van de woonkamer van Joke Schauvliege: boterhammen, ruiker bloemen, Joke Schauvliege die een interview geeft aan de ontbijttafel terwijl ze haar baby melk geeft met een papfles, ontbijttafel met la vache qui rit-kaas en een miniatuurkoetje.

Citaten:

- Schauvliege: “Ik had een mooi verkiezingsresultaat neergezet dus ik had die ministerpost wel een beetje verwacht.”
- Schauvliege: “Misschien dat we vanavond wel in Evergem een spontaan feestje bouwen.”

2) Op bezoek bij Radio 2 Oost-Vlaanderen

Beelden: Joke Schauvliege in de radiostudio.

Citaten:

- Presentatrice: “Joke Schauvliege uit Evergem” bij ons in de studio.
- Schauvliege: “Cultuur is nieuw voor mij, ik geeft dat ook toe; maar het is boeiend en ik zal mij inwerken.”

3) Onderweg in de auto

Beelden: Joke Schauvliege vooraan als passagier in de auto; haar *blackberry*.

Citaten:

- Schauvliege: “Ik ben lokaal actief geworden vanuit de jeugdbeweging.”
- Schauvliege: “Ik kan mij ook vastbijten in iets en er ten volle voor gaan. Het is niet omdat je in alle stilte iets verwezenlijkt dat je je doel niet bereikt.”

4) Eedaflegging in het Vlaams Parlement

Beelden: Schauvliege in haar oude kantoor en in het parlementaire halffrond, familie van Schauvliege, Schauvliege glunderend na de eedaflegging (eindbeeld).

Citaten:

- Schauvliege: “Dit is een beetje als een eerste schooldag: spannen afwachten wat zal komen maar ik ben heel gelukkig. Ik heb een aantal supporters in de zaal zitten: dus mijn ouders, schoonouders, man, dochtertje.

B) Live interview met Joke Schauvliege in de studio: TRANSCRIPTIE

JS: Joke Schauvliege

LI: Lisbeth Imbo

LV: Lieven Verstraete

<S LV>

ja mevrouw schauvliege apetrots als ik u zo bezig zie denk ik

<S JS>

ja inderdaad een euh een speciale dag ook euh tien jaar lang euh actief in de nationale politiek en dan dan gebeurt dit dus dat is wel | bijzonder |

<S LV>

| een beloning |

<S JS>

ja inderdaad een beloning denk ik voor euh | hard werken |

<S LV>

| voor bewezen diensten |

<S LV>

mag ik zeggen cultuur natuur leefmilieu dat dat een beetje een ingroeibaan is?

<S JS>

goh ik denk het niet als ik zie euh leefmilieu natuur is toch wel een belangrijke bevoegdheid euh kris peeters is daarmee gestart de vorige legislatuur dan is hilde crevits euh daarmee euh geeïndigd en | ik denk dat ik daar |

<S LI>

| er staat u dus een | mooie carrière te wachten

<S JS>

hah wie weet ik ga proberen mijn best doen maar leefmilieu natuur is toch een belangrijke bevoegdheid en en ook cultuur denk ik is euh is toch wel een heel mooie bevoegdheid waar je heel wat mee kan doen

<S LV>

maar het zijn niet de allerzwaarste bevoegdheden he het geeft u misschien de kans om te groeien misschien zit daar wel een plan achter van uw partij

<S JS>

goh wie weet maar euh ik ben ik ben blij met die bevoegdheden ik heb euh vijf jaar in het vlaams parlement was ik actief in de commissie leefmilieu ruimtelijke ordening dus ik ken die materie ik vind het ook wel logisch dat men mij ook dat pakket gegeven heeft

<S LI>

en wat kent u van cultuur wat is dat voor u cultuur?

<S JS>

ja cultuur euh dat is voor mij een nieuw departement ik geef dat ook toe euh | natuurlijk |

<S LI>

| bent u een cultuurmens? |

<S JS>

natuurlijk onder cultuur zit ook verenigingsleven vrijwilligerswerk daar ben ik euh heel goed thuis ik ben eigenlijk vanuit euh verenigingsleven in de politiek gestapt euh kunsten dat is voor mij iets nieuwer en ik ga mij daar ten volle in inwerken ik ben echt wel euh ja ik vind het boeiend ik ga echt die uitdaging aan

<S LI>

ma bent u een cultuurmens? gaat u vaak eens naar theater leest u al eens een boek?

<S JS>

ik euh ik doe dat maar dat is beperkt dat geef ik ook toe ik heb zelf twee kleine kinderen u heeft dat daarnet gezien zoals twee of zoals veel mensen tweeverdienders met kleine kinderen euh hebben niet zoveel de tijd om dat inderdaad te doen en dat is meteen ook al een uitdaging voor mij om te zorgen dat ook die mensen cultuur leren kennen er ook iets meer tijd kunnen voor maken

<S LI>

en wat is dat cultuur is dat iets is dat bijvoorbeeld de volle zalen theater waar bijvoorbeeld iedereen naartoe komt of zegt u van ja zegt u ook de kunstenaar die moeilijker dingen doet moet zijn kansen krijgen

<S JS>

als je het euh regeerakkoord bekijkt dan staan beiden der in eh der staat in dat de individuele kunstenaar ook een goed statuut moet krijgen maar daarnaast euh wordt de nadruk gelegd op de toegankelijkheid zorgen dat zoveel mogelijk mensen ook die cultuur leren kennen dat gaat over cultuur in het onderwijs brengen en ook zorgen dat euh dat kansengroepen zoals armen bijvoorbeeld ook aan cultuurbeleving kunnen doen en daar wil ik ook wel de nadruk op leggen

<S LV>

tis geen examen hoor mevrouw maar mag ik u eens vragen wat het laatste toneelstuk is dat u gezien hebt

<S JS>

euh het laatste toneelstuk dat was een of ander amateel amateurtoneel bij mij in in de

gemeente waar ik trouwens bijzonder van genoten heb dat

<S LV>

is dat lang geleden is dat lang geleden?

<S JS>

nee nog niet zo lang geleden ik denk een een zestal maanden geleden u vindt dat misschien lang maar ik vind dat nog niet zo lang maar euh ik vond dat euh ik vond dat maar ik vond dat bijzonder boeiend en ook dat is cultuur he laat ons dat dorpsstoneel euh toch ook niet vergeten | iedereen heeft zijn plaats |

<S LI>

| want u voorganger heeft | ook nog steun gegeven aan kate ryan

***BIJLAGE III: Artikels uit De Morgen, De Standaard, De
Tijd en Knack***